

Proje Koordinatörü

Prof. Dr. Semiha AYDIN

Hazırlayanlar

Tuncay TÜRKOĞLU

Ahmet SÜREL

Oğuzhan ŞAHİN

Fatih YALÇIN

Ahmet TAPAR

M. Emin TUNA

Kemal ÇÖTELİ

Şükrü COŞGUN

Emin MÜFTÜOĞLU

Uğur SÖNMEZYURT

Yakup DİKTAŞ

Sema ELİGÜL

Emeği Geçenler

Yakup AKTAŞ

Atila YALÇINKAYA

Ömer LÜSER

Ömer Faruk GÖKÇEK

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1

SUÇLAR

A. DOLANDIRICILIK

1. TCK'DA DOLANDIRICILIK SUÇU

2. NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK

- a) Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle
- b) Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle
- c) Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle
- e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak
- f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle
- g) Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle
- h) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında
- i) Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle
- j) Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla
- k) Sigorta bedelini almak maksadıyla
- l) Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin ederek

3. DOLANDIRICILIKTA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

- a) Gerçek dışı belge düzenleyerek
- b) Yanlış adrese yönlendirerek
- c) Değeri düşük döviz kullanarak
- d) Memur süsü vererek, unvan kullanarak
- e) Bilgisayar üzerinden satış yaparak

- f) İletişim cihazları kullanılarak
- g) İsim kullanarak
- h) Bir malı gerçeğine benzeterek
- i) Çekiliş yaptırarak
- j) Değersiz veya geçersiz para kullanarak
- k) Gayrimenkul Dolandırıcılığı
- l) Oto Dolandırıcılığı
- m) ATM dolandırıcılığı
- n) Kredi kartı dolandırıcılığı
- o) Define, tarihi eser ve gömü bulunması vaadiyle
- p) Evlendirmek, evlenmek veya ilişkiye girmek vaadiyle
- q) İyilik yapma vaadiyle
- r) İş bulma vaadiyle
- s) Para üstü alma bahanesiyle
- t) Fala bakma, büyü bozma ve muska yazma bahanesiyle
- u) Üçkâğıtçılık
- v) Tombalacılık
- y. Zarfçılık (Mendilcilik)
- z. Çek ve senet dolandırıcılığı

4. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİL

- a) Suçlu Profili
- b) Mağdur Profili

5. SUÇUN ÖNLENMESİ

- a) Polis Açısından
- b) Vatandaş Açısından

B. YANKESİCİLİK

1. TCK'DA YANKESİCİLİK SUÇU

2. YANKESİCİLİKTE BAŞVURULAN YÖNTEMLER

- a) Muslukçuluk
- b) Tantanacılık
- c) Söğüşçülük
- d) Pislikçilik
- e) Madaracılık
- f) Silkeleme

- g) Teker üstü
- h) Tırnakçılık
- i) Vaybabamcılık
- j) Cepçilik
- k) Aç-Kapacılık
- l) Çantacılık

3. SUÇ YERLERİ

- a) Pazar Yerlerinde
- b) Otobüs Durakları ve Vapur İskelelerinde
- c) Çarşılarda
- d) Metro İstasyonlarında, Metro İçerisinde ve Tren İstasyonlarında
- e) Hastane İçinde, Polikliniklerinde

4. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

- a) Suçlu Profili
- b) Mağdur Profili

5. SUÇUN ÖNLENMESİ

- a) Polis Açısından
- b) Vatandaş Açısından

C. KAPKAÇ

1. TCK'DA KAPKAÇ SUÇU

2. KAPKAÇTA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

- a) Oto ile Kapkaç
- b) Motorlu Kapkaç
- c) Yaya Kapkaç
- d) Toplu Taşıma Araçlarında Kapkaç

3. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

- a) Suçlu Profili
- b) Mağdur Profili

4. SUÇUN ÖNLENMESİ

- a) Polis Açısından
- b) Vatandaş Açısından

D. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA

1. TCK'DA GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

2. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMADA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

- a) Nakliye Dolandırıcılığı
- b) Ev, Arsa, Araç Satışları Esnasında veya Vekâletname Çıkartarak Dolandırıcılık

E. KARŞILIKSIZ YARARLANMA

1. TCK'DA KARŞILIKSIZ YARARLANMA

2. KARŞILIKSIZ YARARLANMADA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

3. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

- a) Suçlu Profili
- b) Mağdur Profili

4. SUÇUN ÖNLENMESİ

- a. Polis Açısından
- b. Vatandaş Açısından

ÜNİTE 2

SORUŞTURMA AŞAMASI

1. HABERALMA ŞEKİLLERİ

2. OLAY YERİ İNCELEMESİ

3. İLK EKİBİN GÖREVLERİ

4. OLAY YERİNE GİDEN SORUŞTURMACI EKİBİN GÖREVLERİ

5. BİLGİ TOPLAMA (MASA BAŞI ÇALIŞMALARI)

- a) Atölye Çalışması
- b) Arşiv Araştırması
- c) Suçlu Profilinin Tespiti
- d) Komşu İllerle Koordine ve Araştırma
- e) Asayiş Polisi Ajandası
- f) POLNET Projelerinin Kullanılması

6. DELİLLENDİRME

- a) Kamera Kayıtları
- b) Teşhis
- c) Delillerin Değerlendirilmesi

7. TAKİP – TARASSUT

- 1. Kıyafet ve Görünüş
- 2. Takibe Hazırlık

3. Yaya Takibi

- a) Tek Kişi Takip
- b) İki Kişi Takip
- c) Üç Kişi Takip
- d) Genel Takip Taktikleri
- e) Diğer Taktikler
- f) Hedefin Takip Edildiğini Tespit Etme Metotları
- g) Hedefin Bu Taktiklerine Karşılık Sizin Kullanabileceğiniz Taktikler
- h) Hedefin Takipten Kurtulma Girişimleri

4. Araç ile Yapılan Takip

- a) Tek Araçla Takip
- b) İki Araçla Takip
- c) Üç Araçla Takip
- d) Birbirini Geçerek Takip
- e) Araç Takiplerinde Tespit Ve Kurtulma Teşebbüsleri

5. Sabit Tatip

8. YAKALAMA ÇALIŞMALARI

- a) Cezaevi Araştırması
- b) Eleman (Muhbir) Kullanılması
- c) Sabıkalıların Takibi
- d) Sokak Çalışması
- e) HTS Analizi
- f) Delillendirme
- g) Yakalamada dikkat edilecek hususlar

9. İFADE ALMA

- a) Müşteki İfadesi
- b) Şüpheli İfadesi
- c) Şüphelinin İfadesinin Alınmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- d) Şüphelinin İfadesi Alınırken Dikkat Edilmesi Gereken Davranışları
- e) İfade Alan Personelin İfadeye Ara Vermede Dikkat Etmesi Gereken Hususlar
- f) Tanık İfadesi
- g) Yakalamada Dikkat Edilecek Hususlar

10. FAİLİ MEÇHUL

11. ÇALINTI EŞYA ARAŞTIRMASI

12. SORUŞTURMA DOSYASINDA BULUNMASI GEREKEN TUTANAKLAR

13. SORUŞTURMACININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

ÜNİTE 3

ÖRGÜTLÜ SUÇLARDA SORUŞTURMA

- 1. ÖRGÜTLÜ YANKESİCİLİK VE DOLANDIRICILIK OLAYLARININ SORUŞTURULMASI**
- 2. ÜLKEMİZDEKİ ÇIKAR AMAÇLI KURULAN SUÇ ÖRGÜTLERİNİN ÖZELLİKLERİ**
- 3. ÖRGÜT YAPISININ VE BAĞLANTILARININ TESPİTİ**
- 4. TEKNİK DESTEK ALINARAK PLANLI OPERASYON HAZIRLIKLARININ YAPILMASI**
- 5. PLANLI OPERASYONUN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ**
- 6. MODERN SORUŞTURMA TEKNİKLERİ VE TEDBİRLERİ**
- 7. ŞÜPHELİNİN MALÎ DURUMUNUN İNCELENMESİ**
- 8. ÇALINTI EŞYANIN ve SUÇTA KULLANILAN MALZEMELERİN ARANMASI**

ÜNİTE 4

SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE

- 1. SUÇTAN ELDE EDİLEN GELİR**
- 2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELENİN AMACI**
 - a) Suçun önlenmesi, suçtan caydırma
 - b) Hapis cezası ile birlikte ekonomik olarak da cezalandırma
 - c) Piyasalarda adil rekabetin ve güvenin tesis edilmesi

- 3. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELENİN FAYDASI**

Suçun ispatlanması

Şüphelilerin kendi aralarındaki bağın ve örgütün ispatlanması

- 4. HUKUKİ TANIMLAR**

- a) Muhafaza Altına Alma
- b) El Koyma
- c) Müsadere
- d) Müsaderenin Şartları

- 5. ASAYİŞ ŞUBE MÜDÜRLÜKLERİNİN KONUSUNA GİREN SUÇLAR**

- a) İspat Yükümlülüğü
- b) Uzman personel

- 6. TESPİT VE TAKİP**

- a) Bankalar
- b) Bankalar Arası Kart Merkezi
- c) Tapu Sicil Müdürlükleri
- d) Trafik Tescil Şube Müdürlükleri

e) Ticaret Sicil Müdürlükleri

f) Ticaret ve Sanayi Odaları

g) Kredi Kayıt Bürosu

7. SUÇUN İŞLENDİĞİNİ İSPATLAMAYA YARAYAN ARAÇLAR

a) Takip

b) Teknik Takip

c) Fiziki Takip Tutanakları

d) Gizli Soruşturmacının Vereceği Bilgiler

e) Dokümantasyonlar

f) Müşteki, Şüpheli ve Tanık İfadeleri

g) Diğer Bilgi ve Belgeler

8. MUHAFAZA ALTINA ALMA VEYA EL KOYMA İŞLEMLERİ

a) Taşınmazlara

b) Kara, Deniz ve Havayolu Ulaşım Araçlarına

c) Banka ve Diğer Mali Kurumlardaki Her Türlü Hesaba

d) Gerçek veya Tüzel Kişiler Nezdindeki Her Türlü Hak ve Alacaklar

e) Ortağı Bulunduğu Şirketteki Ortaklık Paylarına

f) Kıymetli Evraka

İLGİLİLERİN İFADESİNİN ALINMASI VEYA BİLGİSİNE BAŞVURULMASI

DEĞERLENDİRME RAPORUNUN HAZIRLANIP ADLİ MAKAMLARA GÖNDERİLMESİ

Değerlendirme Raporunda Yer Almayacak Olaylar

Karar alma süreci

Karar uygulama süreci

MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU

ÜNİTE 5

SUÇ ANALİZİ

1. SUÇ ANALİZ TÜRLERİ

a) Taktik Analiz

b) Stratejik Analiz

c) Operasyonel Analiz

d) Suç İstihbarat Analizi

e) Profilleme

2. COĞRAFİ ANALİZ

3. SUÇ ANALİZİNİN FAYDALARI

4. COĞRAFİ ANALİZİN FAYDALARI

HEDEFLER

- H-1) Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarını tanımlama, bu suçların işleniş yöntemlerini ve suçlu profillerini tespit edebilme**
- H-2) Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarının soruşturmalarını etkili olarak gerçekleştirebilme**
- H-3) Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarını önleyebilme**
- H-4) Somut bulgular üzerinde analiz yapabilme**
- H-5) Örgütlü suçlarda soruşturmaları etkili olarak gerçekleştirebilme**
- H-6) Verilen bir durum için etkili takip yöntemlerini belirleyebilme**
- H-7) Takip yöntemlerinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrayabilme**
- H-8) Suç gelirleriyle mücadelenin amaçlarını kavrayabilme**
- H-9) Suç gelirleriyle mücadelenin aşamalarını belirleyebilme**

HEDEF VE DAVRANIŞLAR

H-1- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarını tanımlama, bu suçların işleniş yöntemlerini ve suçlu profillerini tespit edebilme

- 1- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarını tanımlama
- 2- Suçların işlenme yöntemlerini tespit etme
- 3- Suçların hukuki boyutlarını belirleme

H-2- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarının soruşturmalarını etkili olarak gerçekleştirebilmede polisin üzerine düşen görevleri tespit edebilme

- 1- Suç soruşturmacısının dikkat etmesi gereken hususları nedenleri ile açıklama
- 2- Olaya müdahale eden ilk ekibin görevlerini belirleme

H-3- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarının önlenmesine yönelik tedbirleri kavrayabilme

- 1- Suçlu ve mağdur profillerini tespit etme
- 2- Suçları önlemek için polis ve vatandaş açısından alınabilecek önlemleri sıralama

H-4- Elde edilen somut bulgular üzerinde analiz yapabilme

- 1- Şüpheli ifadesi alınırken dikkat edilmesi gereken noktaları belirleme
- 2- Masa başı çalışmalarını belirleme
- 3- Olay yerinde yapılması gereken işlem ve davranışları gerçekleştirme
- 4- Olayla ilgili tüm delillere ulaşma
- 5- Elde edilen delilleri gruplandırma

H-5- Örgütlü suçlarda soruşturmaları etkili olarak gerçekleştirebilme

- 1- Modern soruşturma tekniklerinin ve tedbirlerini kullanma
- 2- Planlı operasyonlar yapma
- 3- Çalıntı eşya ve suçta kullanılan malzemeleri arama
- 4- Suç örgütlerinin özelliklerinin tespiti
- 5- Örgütlerin yapılarının ve bağlantılarını ortaya çıkarma
- 6- Çalınan eşyaları ve suçta kullanılan malzemeleri arama

H-6- Takip yöntemlerini belirleyebilme

- 1- Yaya takip çeşitleri ve özelliklerini belirleme
- 2- Araç takip çeşitleri ve özellikleri belirleme
- 3- Sabit takip çeşitleri ve özellikleri belirleme
- 4- Takip sırasında dikkat edilmesi gereken konuları tespit etme

H-8- Suç gelirleriyle mücadelenin amaçlarını kavrayabilme

- 1- Suç gelirleriyle mücadelenin amaçlarını belirleme
- 2- Suç gelirleriyle mücadelenin faydalarını tespit etme

H-9- Suç gelirleriyle mücadelenin aşamalarını belirleyebilme

- 1- Suç gelirleriyle mücadelenin aşamalarını belirleme
- 2- Hukuki çerçeveyi belirleme
- 3- Muhafaza altına alma ve el koyma
- 4- İlgililerin ifadesinin alınması
- 5- Değerlendirme raporunu hazırlama

ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİLERİ

- Katılımcıların derse aktif olarak katılımının hedeflendiği öğrenen merkezli eğitim programı uygulama.
- Örnek olayları sınıf ortamında analiz etme.
- Eğitimin her anında katılımcıların deneyim ve birikimleri ile derse aktif katılımlarını sağlama.

DEĞERLENDİRME STRATEJİLERİ

- Eğiticilerin konu anlatımlarına paralel olarak tespit edecekleri sorular kurs sonunda katılımcılara sorulacaktır.
- Sorular katılımcının düşüncelerini ifade edebilme, değerlendirme ve olaylara hâkimiyetlerini ölçecek nitelikte olacaktır.
- Örnek olay üzerinde yapılacak fikir ve görüş karşılaştırmaları ile katılımcıların gelişimleri gözlenecektir.

BELİRTKE TABLOSU

BELİRTKE TABLOSU								
ÜNİTELER	HEDEFLER							
	Suçları tanımlama, bu suçların işleniş yöntemlerini ve suçlu profillerini tespit edebilme	Suçları önleyebilme	Suçların soruşturmasını etkili olarak gerçekleştirebilmede polisin üzerine düşen görevleri tespit edebilme	Eide edilen somut bulgular üzerinde analiz yapabilme	Örgütlü suçlarda soruşturmaları etkili olarak gerçekleştirebilme	Takip yöntemlerini belirleyebilme	Takip yöntemlerinde dikkat edilmesi gereken hususları belirleyebilme	Suç gelirleriyle mücadelenin amaçlarını tespit edebilme
1.Ünite SUÇLAR	x	x						
2.Ünite SORUŞTURMA AŞAMASI			x	x				
3.Ünite ÖRGÜTLÜ SUÇLARDA SORUŞTURMA					x			
4.Ünite TAKİP – TARASSUT						x	x	
5.Ünite SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE		x						x

ARAÇ-GEREÇ-DONANIM

Gerçek olay CD leri

Bilgisayar

Yansıtıcı

Yankesicilik ve Dolandırıcılık suçlarının soruşturmasında kullanılan form örnekleri

Gerçek olay senaryoları

İLGİLİ YASA/YÖNETMELİK MADDELERİ

1- TCK

2- CMUH

3- OLAY YERİ İNCELEME TEKNİKLERİ

GÖZLEM FORMU

İfade almada performans kriterleri ve gözlemlene

ÖNSÖZ

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanununun 1. maddesinde “Polis asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder” hükmü yer almaktadır. Halkın malına yönelebilecek olayları önlemek, aydınlatmak, faillerini tespit edip yakalayarak adli mercilere çıkartmak, suç ile elde edilen eşyayı asıl sahiplerine iade etmek teşkilatımıza kanunla verilmiş temel görevler arasındadır.

Son yıllarda ekonomik ve sosyal gelişmeler yaşayan ülkemizde ceza adalet sisteminde ve Anayasa’da yapılan değişiklikler de göz önünde bulundurulduğunda yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarıyla mücadelenin ne denli zor olduğu ve bilimsel yöntemlerle yapılması gerektiği gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Delilden faile ulaşma ilkesinin en üst seviyelerde uygulandığı ülkemizde, delillendirilmesi neredeyse imkânsız olan yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarının önlenmesi, aydınlatılması ve faillerinin tespiti ile yakalanması çalışmalarında başarının artırılması için bilimsel veri arşivleme, analiz etme, analiz sonuçlarının yorumlanmasına ilişkin çalışmalar başlatılmış olup, istihbari ve operasyonel faaliyetlere ağırlık verilmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de suç çeşitliliği her geçen gün artmakta ve uzmanlaşmaya daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla yetiştirilecek olan Yankesicilik ve Dolandırıcılıkla Mücadele Timleri ve Suç Araştırma Personelleri sayesinde elde edilen bilgiler ve duyumlar sistematize edilecek ve yetkililer tarafından değerlendirilerek sonuca daha hızlı ulaşılabilecektir.

Hayli zor olan Yankesicilik ve Dolandırıcılıkla mücadelenin bilimsel ve hukuki yöntemlerle başarılı bir şekilde sürdürülmesi için her türlü teknolojik alt yapının yanında zekâ ve tecrübeden de yararlanılmaya gayret gösterilmektedir.

Yankesicilik ve Dolandırıcılıkla mücadele; sadece ön saflarda yapılan bir çalışma olmadığı gibi araştırma eğitim ve tecrübe paylaşımını gerektiren bir özellik taşır.

Ülkenin doğusunda, batısında, kuzeyinde, güneyinde yer alan şehirlerde, ilçelerde görev yapan her asayiş ve karakol polisi Yankesicilik ve Dolandırıcılık suçunun farklı formlarıyla karşılaşmaktadır. Edinilen tecrübelerin eğitim platformlarında paylaşılmasına katkı amaçlı hazırlanmış eğitim materyallerinin suçla mücadelede herkese katkısı olacaktır.

ÜNİTE 1

SUÇLAR

HAZIRLIK SORULARI:

- 1- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarının önlenmesinde polisiye tedbirler yeterli mi?
- 2- Polisin cep telefonlarına gönderdiği bilgilendirme mesajlarını nasıl buluyorsunuz?
- 3- Dolandırıcılık, Yankesicilik, Kapkaç, Güveni Kötüye Kullanma ve Karşılıksız Yararlanma suçlarının herhangi birinin mağduru oldunuz mu?
- 4- Sizi arayarak ya da mesaj göndererek kendilerini kamu görevlisi olarak tanıtan ve sizden herhangi bir talepte bulunan kişilere tavrınız ne olur?
- 5- Sizce dolandırıcılık suçuna zemin hazırlayan mağdur mudur?

Suç, hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladığı eylem olarak tanımlanmaktadır.

Suçla mücadele insan oğlunun dünyaya gelmesi ile başlamıştır. Çünkü suçla mücadeledeki en önemli husus işlenen suça ceza vermek, kişinin gerçekleştirdiği fiili bir daha yapmamasını sağlamak ve her hangi bir olumsuz fiil gerçekleştirecek kişilerin bu cezadan etkilenecek o fiili işlemekten caydırmaaktır.

Çağımızda kişilerin yaşamlarında meydana gelen ekonomik ve teknolojik gelişmeler mala karşı işlenen suçların artmasına ve yeni bir takım suç türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Medyada lüks hayat tarzı yaşayan kimselerin yaşam tarzlarının cazip bir şekilde yansıtılması, alt gelir düzeyinde bulunanları özendirilmektedir.

Bu nedenle, normal yollardan bu yaşam koşullarına ulaşma imkanı olmayan kişiler, meşru olmayan yollardan bu imkanlara ulaşma çabalarına gidebilmekte ve suç işleyebilmektedirler. Ayrıca bilişim teknolojilerinin gelişmesi, bu suçları bilgisayar ağları üzerinden de işlenebilir hale getirmiştir. Böylece kişilerin, banka hesaplarında bulunan malvarlıklarının ele geçirilmesi ve kredi kartlarının kopyalanması suretiyle dolandırılmaları kolaylaşmıştır.

Mal varlığına karşı suç, belirli bir mal üzerindeki mülkiyet hakkının karşılıksız yani normal değerinin ödenmeden kazanılmasıdır. Mülkiyet hakkının yasal bir elden, yasal olmayan bir ele karşılıksız olarak geçişi anlamına gelir.

Mal varlığına karşı suçların ortak özelliği, malik veya zilyedinin mal varlığına ait aktif unsurlardan sağladığı faydayı (yararlanma, kullanma, tüketme) tamamen ortadan kaldırması veya azaltmasıdır.

TCK' da mala karşı işlenen suçlar (madde 141-169), hırsızlık, yağma (gasp), mala zarar verme, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma vb. şeklinde ele alınmıştır.

Bu kitapta; dolandırıcılık, yankesicilik, kapkaç, güveni kötüye kullanma ve karşılıksız yararlanma suçları detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

A. DOLANDIRICILIK

Dolandırıcılık suçu, failin, hileli davranışlarla bir kimseyi aldatarak; aldatılan veya bir başkasının zararına olmak üzere, kendine veya üçüncü bir kişiye, malvarlığına ilişkin yarar sağlaması şeklinde tanımlanabilir. Bu suç, karmaşık ekonomik ilişkilerin ortaya çıkardığı, malvarlığına karşı işlenen suçların tipik örneğini oluşturur ve en sık işlenen suçlardan birisidir.

Hile, birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, desise, entrika, çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katmaktır.

Dolandırıcılık suçunun, karmaşık ekonomik ilişkilerin ortaya çıkardığı bir suç tipi olduğu göz önüne alındığında; bu suçun gelişimi ve bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi de ticari hayattaki gelişmelere paralel bir şekilde olmuştur.

Dolandırıcılık suçunun konusu ekonomik değeri olan taşınır ve taşınmaz mallar olabileceği gibi manevi değer taşıyan eşya veya alacak hakkı da olabilir.

Bu suç, herkes tarafından işlenmesi mümkün olan genel bir suçtur. Bununla birlikte, failin sıfatı, kimi zaman suçun ağırlaşmasına neden olurken; kimi zaman da şahsi cezazırlık nedeni veya cezadan indirim yapılmasını gerektiren şahsi neden olabilir. Dolandırıcılık suçunun mağduru, suçun kanuni tanımında yer alan hileli davranışlarla aldatılan veya bunun sonucunda malvarlığı zarara uğrayan kişidir.

Dolandırıcılık suçunun maddi unsuru, failin, hileli davranışlarla mağduru aldatması neticesinde, onun veya başkasının zararına olmak üzere kendine veya başkasına yarar sağlamasıdır.

Dolandırıcılık suçunun maddi unsurunun hareket kısmını hileli davranışlar oluşturur. Kanunda hileli davranışların tanımı yapılmamıştır. Hilenin icrai veya ihmali davranışlarla çeşitli şekillerde gerçekleştirilmesi mümkündür. Hileli davranışlar neticesinde mağdur adanılmakta ve kendisinin veya üçüncü bir kişinin zararına faile veya üçüncü bir kişinin lehine yarar sağlayacak malvarlığına ilişkin tasarrufta bulunmaktadır. Suçun, manevi unsuru genel kasttır. Fail, gerçekleştirdiği davranışların hileli

olduğunu, mağduru aldatacağını bilerek ve isteyerek hareket etmelidir. Bununla birlikte, failin hileli davranışlar sonucu aldatılan mağdurun aldatılmanın etkisiyle kendisinin veya başkasının malvarlığında azalma meydana getirecek tasarrufta bulunacağını öngörmesi ve istemesi de gerekir. Bu suçun, olası kastla da işlenmesi mümkündür. Suçun unsurları arasında yarar sağlamanın sayılması, bu suçta özel kast ile işlenebilen bir suç haline getirmez.

Suçun işlenmesi sırasında kullanılan araçlar, mağdurun içinde bulunduğu bazı durumlar, failin sıfatı, kimi mesleki faaliyetler sırasında suçun işlenmesi, failin saiki bazı hallerde suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Kanunda malvarlığına karşı suçlara ilişkin olarak öngörülen etkin pişmanlık hali, şahsi cezasızlık ve cezadan indirim yapılmasını gerektiren şahsi nedenler ile yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümler dolandırıcılık suçunda da uygulanır. Bundan başka, hırsızlık suçu bakımından da öngörülen suçun hukuki bir alacağın tahsili amacıyla işlenmesi şeklindeki cezayı hafifleten neden dolandırıcılık suçu için de öngörülmüştür.

1. TCK'DA DOLANDIRICILIK SUÇU

Türk Ceza Kanunu'nun 157. Maddesinde dolandırıcılık suçuna; "Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir." şeklinde yer verilmiştir.

Bu bakımdan dolandırıcılık suçu, malvarlığına karşı işlenen bir suçtur ve bu maddeyle malvarlığı hakkının korunması amaçlanmıştır. Manevi zarar, dolandırıcılık suçunun konusu değildir.

Aldatıcı nitelik taşıyan hareketlerle, kişiler arasındaki ilişkilerde var olması gereken iyi niyet ve güven ihlal edilmektedir. Bu suretle kişinin irade serbestisi etkilenmekte ve irade özgürlüğü ihlal edilmektedir.

Çok hareketli suç görüntüsü taşıyan dolandırıcılık suçunun oluşumu açısından birden fazla fiilin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu hareketlerden birincisini hile oluşturmaktadır. Hile, icrai bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi; karşı tarafın içine düştüğü hatadan, bir konuda yanlış bilgi sahibi olmasından yararlanarak da yani ihmali davranışla da gerçekleştirilebilir. Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için, gerçekleştirilen hilenin etkisiyle, bu hileye maruz kalan kişinin veya bir üçüncü kişinin zararına olarak, fail veya bir başkası bir menfaat elde etmelidir. Haksız yararın elde edilmesiyle dolandırıcılık suçu tamamlanır.

Mağdurun hataya düşürülmesiyle haksız yararın sağlanması eş zamanlı olmalıdır. Önceden doğan borçtan kurtulmak amacıyla yapılan aldatıcı davranışlar, bu suçu oluşturmaz. Mesela, alacak verecek olaylarında şahsın alacağını temin etmek açısından dolandırmaya çalışması bu kapsam içerisine girmez.

Yine Türk Ceza Kanunu'nun 159. Maddesinde dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde daha az cezaya hükmolunacağı belirtilmiştir.

2. NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK

Türk Ceza Kanunu'nun 158. Maddesinde dolandırıcılık suçunun ağırlaştırıcı sebepleri şöyle sıralanmıştır:

a. Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle

Dinin bir aldatma aracı olarak kullanılmasıdır. Din, insanın hayatı algılamasına yardımcı olsa bile, insanın içinde bulunduğu sosyal çevrenin etkisiyle ve genel olarak bilimsel gerçekliği kavranmadan bağlanılan bir olgudur.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, dinin bir aldatma aracı olarak kullanılmasıdır. İstismar edilenin hangi dini inanç ve duygular olduğunun suçun oluşumu yönünden önemi yoktur.

Muskacılık, üfürükçülük ve benzeri faaliyetler sonucu karşı taraftan menfaat elde edilmesi, dini açıklama ve dualar okuyarak, karşılığında yarar sağlamak bu bent kapsamına girer.

Bu unsurun gerçekleşebilmesi için, dini inanç ve duygular, aldatma aracı olarak kötüye kullanılmalıdır. Suçun oluşabilmesi için, dini inanç ve duyguların kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştirilen hile ile haksız bir yarar da sağlanmış olmalıdır.

b. Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle

Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarına güven duymaya en fazla ihtiyaç duyduğu anlardır. Kişinin doğal bir afete veya trafik kazasına maruz kalması gibi ya da hastalığı yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak aldatılması daha kolaydır.

Fail, mağduru içinde bulunduğu tehlikeli durum ve zor şartlardan kurtarmak için yetkisi, gücü ve olanağı olmadığı halde olduğunu ileri sürerse suç oluşacaktır.

Bu bendin uygulanabilmesi için mağdurun gerçekten tehlikeli durum veya zor şartlarda bulunması gerekir. Mağdurun bu durumda olduğuna inandırılması bu bent kapsamında değerlendirilemez.

c. Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle

Nitelikli halin gerçekleşmesi, karşı tarafın algılama yeteneğinin zayıflamış olması koşuluna bağlıdır. Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanılarak aldatılması daha kolaydır. Algılama yeteneği hiç bulunmayan bir kişi aldatılamaz. Bu durumda hırsızlık suçunun oluşması söz konusu olabilir. Yaş küçüklüğü, akıl zayıflığı, yaşlılık, sarhoşluk gibi nedenlerle davranışlarını yönlendirme yeteneği oldukça azalan kişinin aldatılması normal insana göre daha kolay olacaktır.

d. Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle

Nitelikli halin gerçekleşmesi için sayılan kuruluşların araç olarak kullanılması yeterli olup, suçun bu kuruluşların zararına olarak işlenmesi gerekmez. Kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişilikleri toplumda güven beslenen müesseseler olarak kabul edilmişlerdir. Bu suç kurum ve kuruluşların maddi varlıklarının,

araçlarının, yazı ve belgelerinin (basılı evrakının) kullanılması suretiyle haksız yarar sağlanması şeklinde gerçekleşebilir.

e. Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak

Bu suçun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenmesi, bu suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâli olarak kabul edilmiştir.

f. Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle

Dolandırıcılık eyleminin bilişim sistemi üzerinde gerçekleştirilmesidir.

Bilişim sistemleri aracılığı ile dolandırıcılık, bir kimseyi hileli davranışlarla aldatarak haksız yarar temini eyleminin bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmesidir.

Bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması ve banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması iki ayrı niteliği oluşturmaktadır.

Bilişim sistemlerinin ya da birer güven kurumu olan banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması, dolandırıcılık suçunun işlenmesi açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Banka ve kredi kurumları açısından dikkat edilmesi gereken husus, bu kurumları temsilen, bu kurumlar adına hareket eden kişilerin başkalarını kolaylıkla aldatabilmeleridir.

Banka ya da kredi kurumlarının araç olarak kullanıldığından söz edilebilmesi için, dolandırıcılık fiili gerçekleştirilirken bankaların olağan faaliyetlerinden ya da bu faaliyeti yürüten şubelerden hileli araçlar kullanılarak yararlanılması veya banka ve kredi kurumlarının olağan faaliyetleri nedeniyle üretmiş oldukları maddi varlıkların suçta araç olarak kullanılarak haksız çıkarın elde edilmesi gerekir. Suçun bu nitelikli halinin oluşabilmesi için, bankaya ait mal veya hizmetler ile fonksiyonlarının kullanılması yeterlidir. Suçun mağdurunun kim olduğu nitelikli halin oluşumu bakımından ayrıca önem taşımaz.

Bankalara ait çek, hesap belgesi, teminat mektubu, hesap cüzdanı bankaların maddi varlıkları olması nedeniyle bunların kullanılarak suç işlenmesi halinde bu nitelikli hal uygulanmaktadır.

Banka veya kredi kurumlarının vasıta olarak kullanılmasında, kurumlara duyulan güven uyarınca hile ve desise daha kolay yapılmakta, mağdurun araştırma eğilimi ortadan kaldırılmakta, fiilin kandırıcı niteliği daha fazla olmaktadır.

g. Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle

Maddede geçen basın deyimi gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yayınların bütünü, matbuattır. Yayın ise; basılıp satışa çıkarılan kitap, gazete gibi okunan veya radyo, televizyon aracılığıyla halka sunulan duyurular, iletilen şey, neşriyattır. Bu nitelikli halin gerçekleşebilmesi için basın ve yayın araçlarının suçun işlenmesinde özel bir kolaylık sağlaması gerekir.

h. Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri

sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında

Burada iki nitelikli hal bulunmaktadır;

- Suçun tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında işlenmesi.

- Suçun kooperatif yöneticileri tarafından kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi.

Suçun tacir ya da şirket yöneticileri ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında, kooperatif yöneticilerinin ise kooperatifin faaliyeti kapsamında işlemeleri gerekir. Örneğin bir tacir mal satarken dolandırıcılık suçunu işlemesi halinde bu bent hükmü uygulanacaktır. Zira kendisine bu sıfatı dolayısıyla duyulan güven duygusunu zedelemiştir.

Şirketin yasal olarak kurulup tüzel kişilik kazanıp kazanmadığı, failin şirket yöneticisi ya da temsilcisi olup olmadığı, fiilin ticari faaliyet sırasında işlenip işlenmediği; her olayın özelliği de gözetilerek araştırılmalıdır.

i. Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle

Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için suçu işleyen serbest meslek sahibi olması, dolandırıcılık suçunu mesleği gereği kendisine duyulan güveni kötüye kullanarak işlemesi ve mesleğin de suçun işlenmesini kolaylaştırıcı bir rol oynaması gerekir.

Kendi nam ve hesabına mesleğin gerektirdiği etik kurallara uygun olarak çalışması gereken kişilerin toplumda kendilerine duyulan güveni kötüye kullanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlemeleri hali nitelikli dolandırıcılık olarak düzenlenmiştir.

j. Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla

Banka ve kredi kurumundan bir kredinin temini amacıyla hileli davranışlarda bulunulması ve buna dayalı olarak kredi adı altında bir yarar sağlanması durumunda bu nitelikli unsur oluşacaktır. Kredi kurumu deyiminden banka olmamasına karşın, kanunen borç para vermeye yetkili kılınan kurumlar anlaşılır.

Banka veya kredi kurumları suçtan zarar gören durumunda olmalıdır. Yani hileli davranışların banka veya kredi kurumuna yönelmesi ve sahte belgeler kullanılarak kredi alınması gerekmektedir. Ayrıca hileli hareketlerin de kredinin alınmasından önce var olması gerekir.

Mağdurun banka veya kredi kurumu olması gerektiğinden yasal olarak kredi vermeye yetkili bulunmayan kişi ya da kurumlardan kredi alınması bu bent kapsamına girmez.

k. Sigorta bedelini almak maksadıyla

Sigorta edenin dolandırılmasına ilişkindir. Sigorta şirketleri failin sigorta edilen veya sigorta bedelini alacak kimse olması şart değildir. Keza, sigorta edilen riskin türü de önemli değildir.

I. Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin ederek

Suçun kamu görevlileriyle ilişkisi olup hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak işlenmesidir.

Memur nezdinde hatırı sayıldığından veya onunla ilişkisinin bulunduğundan bahis ve iddia edilmesinden kasıt; memur üzerinde etkili olduğundan ileri sürülmesini ifade eder. Bu etkinin sebebi önemli olmayıp memurun herhangi bir sebeple faile güvendiğinin iddia olunması yeterlidir; hatta bu güvenin gerçekten var olması da mümkündür.

Bu suçla ilgili olarak şunu da belirtmek gerekir ki; failin suça konu olan menfaati, hatırını saydığı ve ilişkisi bulunduğunu iddia ettiği memurdan habersizce elde etmeye çalışması halinde maddede yazılı suç oluşacak, aksi takdirde memur ile birlikte hareketle menfaat temin edilmesi durumunda rüşvet alma suçu söz konusu olacaktır.

3. DOLANDIRICILIKTA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

Ülkemizde en sık rastlanılan dolandırıcılık yöntemleri şunlardır:

a. Gerçek dışı belge düzenleyerek

- Sahte nüfus cüzdanı düzenleyerek,
- Kimlik üzerinde fotoğraf değiştirerek,
- Sahte sürücü belgesi düzenleyerek,
- Sahte araç ruhsatı düzenleyerek,
- Sahte kimlikle şirket kurarak,
- Sahte kargo belgesi düzenleyerek,
- Sahte kimlik ile sahte vekâlet düzenleyerek,
- Takoğraf cihazlarından çalınan sürücü belgeleri üzerinde fotoğraf değiştirip araç kiralayarak,
- Sahte basın kartı düzenleyerek,
- Sahte pasaport düzenleyerek,

- Sahte asker ve polis kimliği düzenleyerek,
- Başkasının kimlik bilgilerini kullanıp kredi kartı çıkartarak,

b. Yanlış adrese yönlendirerek

- Sipariş verip farklı adrese yönlendirerek,

c. Değeri düşük döviz kullanarak

- Yabancı ülkelere ait değeri düşük paraları değerli gibi gösterip Türk parasına çevirmeye çalışarak,
- Değeri düşük parayı değerli gibi gösterip para bozdurarak,
- Değeri düşük parayı değerli gibi gösterip para üzeri alarak,

d. Memur süsü vererek, unvan kullanarak

- Kendisini gümrük görevlisi olarak tanıtip gümrükten düşük ücretli mal çekme vaadiyle güven kazandığı şahıslardan para toplayarak,
- Banka görevlisi gibi tanıtarak,
- PTT Bank görevlisi gibi tanıtarak,
- Vali veya Kaymakam gibi tanıtip yardım toplayarak,
- Sağlık görevlisi veya doktor gibi tanıtarak,
- Cumhuriyet Savcısı, Polis, Asker gibi tanıtarak,
- TEDAŞ görevlisi gibi tanıtarak, (kaçak elektrik bahanesi ile para talep edilmesi)
- Vergi memuru gibi tanıtarak,

e. Bilgisayar üzerinden satış yaparak

- İnternet üzerinden bir ürünü satıyormuş gibi göstererek,
- İnternette tanıştığı şahıslara kendisini avukat olarak tanıtip ucuz araç satışı yaparak,

f. İletişim cihazları kullanılarak

- Para/Kontör isteyerek,
- Telefon veya hesap numaralarına para veya para/kontör yükleterek,
- Firmaların düzenlediği kampanyalardan ödül kazandığı bahanesiyle para/kontör yükleterek,

g. İsim kullanarak

- Hızır Peygamber gibi tanıtarak,
- Tanıdık olduğu bahanesi ile şahısları tanıyor gibi yapıp ikna ederek, (örnek: patronunun, babasının, kardeşinin, vs. borçları olduğu şeklinde kandırarak paralarının alınması)
- Tamire bırakılan eşyaları alarak,
- PTT Bank veya bankaya gelen havaleleri alarak,

h. Bir malı gerçeğine benzeterek

- Altın görünümlü eşyayı satarak, (saat, çakmak)
- Kıymetli taş veya maden izlenimi verip satış yaparak,
- Paket içerisinde eşyanın sadece dış kabının göstererek,

i. Çekiliş yaptırarak

- Hediye çekilişi bahanesi ile satış yaparak,

j. Değersiz veya geçersiz para kullanarak

- Türk parasını tanıma bahanesiyle,
- Değeri az ülke parasını değerli gibi göstererek,
- Para serisi koleksiyonu yapıyorum bahanesiyle,

k. Gayrimenkul Dolandırıcılığı

- İpotek karşılığı nakit verme vaadi ile harç ve masraf gösterilmesi,
- Aynı isimli şahıs adına düzenlenen vekâletname ile arsa satışı yapılması,

- Hizmet satışı vaat edilmesi, (tatil, kaplıca, devre mülk)
- Gayrimenkul satılması veya kiralınması,

l. Oto Dolandırıcılığı

- Noterden satış işlemi yapılmış aracın ödemesinin yapılmaması,
- Aracın satın alınmadan önce kontrol ettirme bahanesi ile götürülmesi,
- Araç ücretinin hesaba havale yapılacağını vaat edilmesi,
- İnternet üzerinden araç satışı ile ilgili kapora alınması,

m. ATM dolandırıcılığı

- Güven kazanılarak kart şifresinin öğrenilmesi,
- Kartın ATM cihazında kaldığı izlenimi verilmesi,
- Yardım etme bahanesi,
- Paranın eksik verildiğinin iddia edilmesi,
- Kart sıkıştırılması,
- Kartın ATM de kaldığı bahane edilmesi,

n. Kredi kartı dolandırıcılığı

- Başkası adına kredi kartı çıkartarak,
- Başkasının kredi kartı ile alışveriş yaparak,
- Alınan mal veya hizmetin bedelinden fazlasını çekerek,

o. Define, tarihi eser ve gömü bulunması vaadiyle

- Tarihi eser görünümündeki imitasyon malzeme ve eşyaların gömülerek yeni bulunuyormuş izlenimi verilmesi,
- Kişinin, asker arkadaşı tarafından herhangi bir yerde gömü olduğuna ikna edilmesi,
- Tarihi eserlerin bulunabilmesi için yapılacak harcamaların karşılanmasının talep edilmesi,

p. Evlendirmek, evlenmek veya ilişkiye girmek vaadiyle

- Para, ziynet eşyası, gayrimenkul talep edilerek,
- Kartsız işlemle para transferinin yapılması,

q. İyilik yapma vaadiyle

- Yaşlılara yardım etme bahanesiyle,

r. İş bulma vaadiyle

- Yurtdışına işçi olarak götürmek bahanesiyle,
- İşe yerleştirme bahanesiyle,

s. Para üstü alma bahanesiyle

- Para vermeden para üstü alarak,
- Para bozdurma veya tümleme bahanesi

t. Fala bakma, büyü bozma ve muska yazma bahanesiyle

Büyü bozma, muska yazma bahanesi ile ziynet eşyası, para gibi değerli eşyaların alınmasıdır. Mağdurların evlerine gidilerek bayanlara gelecekten haber verme, büyü bozma bahanesi ile ziynet eşyaları bir mendile sarılıp, el çabukluğu ile mendilin değiştirilip, fal bozulması diye "bu mendili daha sonra aç" denilerek ziynet eşyalarının çalınması şeklinde meydana gelmektedir.

u. Üçkâğıtçılık

Halk dilinde "bul karayı, al parayı" diye tabir edilen, üç tane iskambil kâğıdı ile oynanan, kâğıdın çok iyi saklanıp kişilerin kandırılarak paralarının alınmasıdır.

v. Tombalacılık

Sigara veya kıymette değersiz eşyaları kazandırmak bahanesi ile bir torba içerisine koyulan numaralarla çekiliş yaptırılıp kişilerin kandırılarak paralarının alınmasıdır. Kartlarda bulunan numaralar genelde torbada bulunmaz ya da çift gözlü torba kullanılır.

y. Zarfçılık (Mendilcilik)

İçi kâğıtla doldurulmuş zarf veya mendile para ile yüklü görünümü verilerek, mağdura “para buldum paylaşalım” denilip, mağduru kalabalıktan uzak bir yere götürüp, ikinci bir şahıs yardımıyla mağdurun üzerindeki para ve değerli eşyaların alınmasıdır.

z. Çek ve senet dolandırıcılığı

Çalıntı veya buluntu çek ile dolandırıcılık genellikle tatil günlerinde mal karşılığı verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Tatil gününde olmasının amacı bankaların çalışmamasıdır. Senetle yapılan dolandırıcılık ise senet üzerinde bildirilen adresin hayali olmasıdır.

4. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

a. Suçlu Profili

Malvarlığına yönelik işlenen suçların büyük kısmı çocuk suçlular tarafından işlenmektedir. Çocuklar hakkında yakalama, gözaltına alma ve ifade alma işlemleri ile ilgili yasalar gereği bazı kısıtlamaların varoluşu, yaş durumuna göre ceza ehliyetlerinin olmayabilişi veya cezaların indirimli oluşu, çocuk suçlular açısından suçu yinelemesi için cesaret unsuru oluşturmaktadır.

Uzak şehirlerden kaçarak veya kaçırılarak getirilen veya ailevi nedenlerden dolayı evsiz kalan bu çocuklar, büyükler tarafından suçlara zorla veya isteyerek sürüklenmekte ve organize bir şekilde suç işlemektedirler.

Şüphelilerin kabarık suç geçmişleri olduğu, aynı suçlardan birçok kere yakalandıkları, ilk defa hırsızlık suçunu işleyen suçlunun sonraki aşamalarda oto hırsızlığı veya kap-kaç suçlarını işleyebildiği görülmektedir. Cezaevinde tanışmış olduğu arkadaş gruplarından öğrendiği yeni yöntemlerle ilerleyen zamanlarda daha organize ve profesyonel suçlara karışmaktadırlar.

Suçluların yaşam tarzları incelendiğinde büyük çoğunluğunun ailelerinden uzak, semtin varoş kesimlerinde, metruk binalarda yaşadıkları, madde bağımlısı oldukları anlaşılmaktadır.

Dolandırıcılık suçu özel bir beceri gerektirdiğinden, suçun işleniş şeklinin öğrenilmesinde usta çırak ilişkisi önemli rol oynar. Dolandırıcılık suçunu işleyenler, daha önce dolandırıcılık suçunu işlemiş kişilerden bu suç türünü öğrenmektedir.

Dolandırıcılık türüne göre suçlu profili değişmekle beraber çevresel ve sosyo-ekonomik faktörler profilin oluşmasında belli başlı etkenlerdendir. Bununla beraber:

- Kolay yollardan kazanç elde etmeyi severler.
- Toplum tarafından kabul edilmiş ahlaki değerlere uymazlar.
- Kamu görevlilerine karşı saygılı gözükürler.
- Birbirlerine iftira atabilirler.
- Genellikle suç faili erkekler olmakla birlikte bayanlara da rastlanmaktadır.
- 25 ile 50 yaş aralığındadırlar.
- Bulunduğu şehre ve yapacağı işe göre giyim tarzlarında değişir.
- Lüks yaşama hevesi vardır, bol para harcamayı severler.
- Komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğu lüks semtlerden veya sitelerden ev tutarlar.
- Bilişim sistemlerini iyi düzeyde kullanırlar.
- Kimlik bilgilerini gizli tutmak maksadıyla başkaları üzerine kayıtlı telefon hatlarını kullanırlar.
- Mağdurlara daha fazla para kazanacakları vaadinde bulunurlar.
- İyi giyinimlidirler.
- Güzel ve etkili konuşurlar.
- İnsanları çabuk ikna ederler.
- Çok ve hızlı konuşurlar.
- Soğukkanlıdırlar.
- İyi rol yaparlar.
- Hareketleri rahat ve güven vericidir.
- Çoğunlukla yalnız değildirler, ekip halinde çalışırlar.

- Dolandırıcıkları insanları önceden gözetlerler, plan ve program yaparlar.
- İnsanların dini duygularını kullanırlar.
- Genellikle sahte kimlik kullanırlar.
- İnsanların güvenini kazanmak için defalarca alışveriş yaparlar.
- Dürüst, güvenilir insan imajını verene kadar gerekirse 1 yıl beklerler.
- İyilik yaparlar.
- Eğer büyük miktarda para dolandıracaklarsa 6-7 ay hatta 1-2 yıl senaryolarına devam ederler.
- Dolandırıcıların en önemli sermayesi konuşmalarıdır.
- Yalan söylediklerini anlamak neredeyse imkânsızdır.
- Son derece sakindirler; rollerini öyle ustalıkla yaparlar.
- Profesyonel dolandırıcılar aynı zamanda sabırlı olurlar.
- Konuşurken güvensizlik belirtileri, heyecan, telaş göstermezler.
- Genellikle kendi adlarına şirket ya da işyeri açmazlar.
- Üzerlerine genelde taşınmaz, gayrimenkul, arsa, araba almazlar.
- Kartvizitlerinde kendilerini şirket ortağı, holding patronu, ithalat-ihracat yapan iş adamı gibi gösterirler, kullandıkları arabalar büyük ihtimalle kiralıktır.
- Genellikle eğitimsiz, parayı seven, açgözlü, kendini uyanık gören insanları eğlence ve yemeklere götürerek kandırırlar.
- İş aceleye getirip mağdura düşünme ve araştırma zamanı veriyormuş gibi davranıp gerçekte bu zamanı vermezler.
- Gösterişli arabalara binebilir, şık giyinebilir, iyi bir yerde ofis tutabilirler.
- Mağdurların samimiyetinden ve duygusal durumundan faydalanırlar.

b. Mağdur Profili

Dolandırıcılık türüne göre mağdur profili farklılık arz etmektedir.

Kontör dolandırıcılığında iyi eğitilmiş, yüksek statüsü, memur, zengin kişiler de dahil olmak üzere her kesim insan mağdur olabilirken, ATM dolandırıcılığında yaşlılar, fal bakma dolandırıcılığında ev hanımı bayanlar, kredi kartı ve oto dolandırıcılığında herkes, evlenme vaadiyle dolandırıcılıkta ise genç, bekar erkekler bu suçun mağduru olabilir.

Diğer yandan dolandırıcılık suçu mağduru kimselerin büyük bir kısmı 'ava giderken avlanan'lardır. Uyanık geçinen, açgözlü, para düşkünü insanlar bu suçun mağduru olmaktadır.

5. SUÇUN ÖNLENMESİ

a. Polis Açısından

Dolandırıcılık suçlarının büyük bir kısmının polis tarafından önlenmesi oldukça zordur. Bunun sebebi olay ilişkisinin dolandıran ve mağdurun karşılıklı rızasına dayanarak kurulması, olayın dışarıdan üçüncü kişilerin müdahalesine kapalı olmasıdır.

- Dolandırıcılık suçlarının en çok işlendiği saatlerde ve mekanlarda uygulama yapılması fayda verir.
- Suçun en çok işlenen yer ve zaman bilgisi yapılacak analizler sonucu ilgili projelerden istifade edilerek belirlenmelidir.
- Özellikle para/kontör dolandırıcılarına karşı paranın çekildiği ATM çevresinde uygulamalar yapılmalı, güvenlik tedbirleri artırılmalıdır.
- Her dolandırıcının ekseriyetle sadece kendi yöntemini kullanıp diğer yöntemlere başvurmamasından bahisle sabıkalıların tanınması ve kontrol altında tutulması gerekebilir.
- Halkı bilinçlendirici her türlü faaliyetlerde bulunulmalıdır.
- Ayrıca planlı operasyonlarla dolandırıcılık şebekelerine vurulacak darbenin de önleyici bir tedbir olduğu unutulmamalıdır.

b. Vatandaş Açısından

- Dolandırıcıların sermayesi dili olduğundan iyi niyet göstererek üzerinde bulunan eşya ve paranın alınmasına müsaade edilmemelidir.
- Kimlik kartları kaybedildiğinde vakit geçirmeksizin Nüfus Müdürlüklerine başvurulup yenisi çıkartılmalıdır.

*Kimlik kartları kaybedildiğinde üzerine şirket açılıp açılmadığını, kredi veya kredi kartı alınıp alınmadığını, suç işlenip işlenmediğini öğrenmek için maliyeye, bankalara veya polis merkezlerine müracaat etmeye gerek yoktur. Bu kurumlar ve toplam 81 kamu kurumu Kimlik Paylaşım Sisteminden Nüfus Bilgilerini Sorgulama ve Doğrulama hizmetlerini kullanabildiğinden meydana gelebilecek zararlardan işlemi yapan kurum sorumlu olacaktır.

- Kimlik bilgileri tanınmayan kimselerle paylaşılmamalıdır.
- Kimlik kartı fotokopisi lazım olduğunda üzerine 'belirtilen işlem için bir defaya mahsustur' şeklinde el yazsıyla not düşülmelidir.
- Tanınmayan ülke paraları karşılık olarak kabul edilmemelidir.
- Kendisini polis, asker, savcı veya görevli olarak tanıtan kişilerin mutlaka kimlik kartlarına bakılmalıdır.
- Telefonla arayıp kendisini polis veya savcı olarak tanıtan sim kartının kopyalandığı, o numaradan albay eşinin rahatsız edildiği, hesaplarının terör örgütleri tarafından ele geçirildiği

gibi bahaneler sunan kişilere inanılmamalı, talepleri yerine getirilmemelidir. Unutulmamalıdır ki; polis vatandaştan kontör veya para istemez.

- Kredi kartı ile internet üzerinden ancak güvenilir sitelerden alışveriş yapılmalıdır.
- Kredi kartı numarası, şifresi ve kart arkasında yer alan 3 haneli güvenlik kodu kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Kredi kartı POS makinesinden geçirilirken yanında bulunulmalıdır.
- Bir yere geçici olarak bırakılan veya emanet edilen eşya için fiş alınmalıdır.
- Alışverişler mümkünse yazılı olarak yapılmalıdır.
- Mülkün satışı hemen yapılmayacaksa vekaletname verilmemelidir.
- ATM'lerden para çekerken banka görevlileri haricinde kimseden yardım istenmemeli, kartın şifresi banka görevlileri de dahil kimseye söylenmemelidir.
- Kart geri alınmadan ATM terk edilmemeli, cihaz kartı geri vermezse ATM nin yanından ayrılınmamalı, çevredekilerden banka görevlilerinin gelmeleri için rica edilmelidir.
- Altın ve döviz ancak kuyumcudan alınıp satılmalıdır.
- Araç satın alırken motor ve şase numaralarından kontrol ettirilmelidir.
- Paranın ödenmesi ile devir yapılması mümkün olduğunca aynı anda yapılmalı, araç satılana kadar yanından ayrılınmamalıdır.
- İnternet üzerinden beğenilen araç için kapora ödenmemelidir.
- Bir yerde gömü veya define olduğunu bildirenlere –asker arkadaşı olsa dahi- itimat edilmemeli, yapılacak masraflar için para verilmemelidir.
- Evlenme vaadiyle yurt dışından veya yurt içinden arayanlara para gönderilmemelidir.
- Tanınmayan kimselerin hayır, yardım talepleri kabul edilmemeli, bilinen kimseler aracılığıyla hayır yapılmalıdır.
- Kendisine iş bulacağını, çalışmak için yurt dışına götüreceğini söyleyenlere para verilmemelidir.
- Fal bakmak, büyü bozmak için evin içerisine kimse davet edilmemelidir.
- Eksik para verildiğini söyleyenlere karşı dikkatli olunmalı, verilen miktar biliniyorsa itiraz edilmeli, hala sonuç alınamadıysa polis imdat (155) aranmalıdır.

*Bunlarla beraber zaten hak edilmeyen bir menfaat para hırsı, açgözlülük, uyanıklık yapılarak elde edilmeye çalışmamalıdır.

B. YANKESİCİLİK

Halkın yoğun olarak bulunduğu alışveriş merkezlerinde, semt pazarlarında, otobüs terminallerinde, erkeklerin ceplerinden bayanların omuz çantalarının içinden para ve değerli eşyalarının kalabalıktan faydalınarak fark ettirilmeden alınması Türk Ceza Kanununda elde veya üstte taşınan eşyayı özel beceriyle almak olarak tanımlanmıştır. Bu suçu işleyenler ellerinde hafif bir eşya

(gazete, kazak, ceket) dışında bir şey taşımazlar. Belirtilen yerlerde mağdurun dikkatinin dağıldığı veya dikkatinin bir yere yoğunlaştığı zamanı seçerler veya mağdurun dikkatini dağıtarak çalma işlemini gerçekleştirirler. Bir veya birden fazla kişiyle hareket ederler, genellikle psikopat yapıdadırlar ve kendi kendilerini jiletle kesme eğilimleri vardır ve kesici alet taşırlar ve çaldıktan sonra hemen olay yerini terk etme düşüncesindedirler.

Alışveriş merkezlerinde, pastanelerde, piknik alanlarında, bayan kuaförlerinde, düğün salonlarında, lokantalarda, kapısı açık bırakılan otolarda ve kuyumcularda yapılmaktadır.

Bu gibi yerlerde bulunan kişilerin, içerisinde para ve mücevherlerin bulunduğu çanta, cüzdan ve cep telefonlarını bulundukları yerin içerisinde masanın üzerine veya alışveriş arabalarının içerisine bıraktıkları bu esnada alışverişe veya muhabbete daldıkları anda çanta, cüzdan ve cep telefonlarını unuttukları art niyetli insanların bu durumdan istifade ederek çanta, cüzdan ve telefonları çaldıkları , vatandaşların bu olayı daha sonra fark ettikleri bir hırsızlık türüdür.

Yankesicilik suçu, el çabukluğu ve özel bir beceri ile kişinin üzerinden, bedeni veya bedeni ile doğrudan doğruya bağlantılı yerden hissettirmeden para veya değerli eşyasının çalınmasıdır.

*Yankesicilik Türk Ceza Kanunu'nda ayrı olarak tanımlanmış bir suç değildir. Hırsızlığın nitelikli halidir.

Yankesiciler halkın yoğun olarak bulunduğu yerleri (çarşı merkezleri, semt pazarları, hastaneler, toplu taşıma araçları) tercih etmektedirler.

Genellikle mağdurun dikkatini dağıtan hareketler yapmak, bir tarafına çarpmak, lafa tutmak, sarılmak, üstünü aramak, önünde kavga yapar görünürken üzerine abanmak şeklinde işlenmektedir.

Bu suçu işleyenlerin el becerileri konusunda kabiliyetli oldukları, kabiliyetlerini bu yönde geliştirdikleri, dalgın, yaşlı olan mağdurları seçtikleri gözlemlenmiştir.

Bu yöntemle kolay para kazanan yankesicilerin, bu işi gayri meşru bir meslek haline getirdikleri, çaldıkları malzemeleri nakit paraya çevirdikleri ve gününbirlik olarak harcadıkları gözlemlenmiştir.

1. TCK'DA YANKESİCİLİK SUÇU

Türk Ceza Kanunu'nun 142. Maddesinin 2. Fıkrasının b bendinde yankesicilik suçuna 'Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle işlenmesi halinde üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.' şeklinde yer verilmiştir.

2. YANKESİCİLİKTE BAŞVURULAN YÖNTEMLER

a. Muslukçuluk

Camide abdest almakta olan kişinin ceketini üzerine kendi ceketini asmak suretiyle, diğer ceketten bulunan para veya eşyanın alınmasıdır.

b. Tantanacılık

Yürümekte olan genellikle yaşlının önünde iki veya üç şahsın birbirleri ile kavga eder görüntüsü vererek aralarına aldıkları kişinin cebinde bulunan paranın çalınmasıdır.

c. Söğüşçülük

Aşırı alkol almanın etkisi ile kendisini kaybeden, sızan, açıkta uyuyan kişilerin üzerinden para ve kıymetli eşyalarının alınmasıdır.

d. Pislikçilik

Genellikle yaşlıların ceket ve pantolonlarına bulaştırdıkları pislikleri temizlemek bahanesiyle, yardım etme görüntüsü vererek kişinin üzerindeki para ve cüzdanlarının çalınmasıdır.

e. Madaracılık

Kişiyi tanıyor gibi yaklaşıp, el şakaları yaparken üzerinde bulunan para ve cüzdanının çalınmasıdır.

f. Silkeleme

Kişiyi tanıyor gibi yaklaşıp, başından geçen bir olayı anlatırken kişinin kemerinden ve elbisesinden tutup, tartaklar gibi yaparak para ve cüzdanının çalınmasıdır.

g. Teker üstü

Toplu taşıma araçlarının içerisindeki sıkışıklıktan faydalanarak kişinin şantasından veya cebinden paralarının çalınmasıdır.

h. Tırnakçılık

Para bozdurmak veya para saymak bahanesi ile banknotların içerisinde bir kısmının alınarak eksiltmesidir.

i. Vaybabamcılık

Kişiyi tanıyor gibi yaklaşıp, sarıldığı esnada hissettirmeden cebindeki parası veya değerli eşyasının alınmasıdır.

j. Cepçilik

Genellikle halkın yoğun olarak bulunduğu dolmuş veya otobüs duraklarında, alışveriş merkezlerinde, toplantı yerlerinde, miting alanında kişilerin sıkıştırılmak suretiyle cebinden parasının veya cüzdanının çalınmasıdır.

k. Aç-Kapacılık

Adres sorma veya başka bir nedenle kişiye yanaşıp, gideceğı yere kadar götürme teklifinde bulunulup, otonun arka koltuğı eşya ile doldurulduğundan kişinin ön koltuktaki ikinci kişinin yanına oturtulması sağlandıktan sonra, otonun kapısının tam kapanmadığı gibi bahanelerle sıkıştırılan kişinin cebinden cüzdanının çalınmasıdır.

I. Çantacılık

Omuzda veya elde taşınan çantanın fermuarının veya kapağının açılarak içerisinden cüzdan para veya cep telefonunun çalınmasıdır.

3. SUÇ YERLERİ

Yankesicilik suçu halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerde gerçekleşmektedir. Bu yerlerden bazıları;

a. Pazar Yerlerinde

Alışveriş yapan kişilerin tezgâhtan mal seçtikleri sırada sıkıştırılarak ceplerinde veya çantalarında bulunan para veya para cüzdanlarının çalınmasıdır.

b. Otobüs Durakları ve Vapur İskelelerinde

Kişinin otobüse bineceği sırada, kalabalık içerisinde bulunan yankesicilerden birisinin mağdurun önüne geçip engel yaparak, arkada bulunan ikinci yankesicinin kişinin cep veya çantasına ellerini sokarak para veya para cüzdanlarının çalınmasıdır.

c. Çarşılarda

Çarşı veya alışveriş merkezlerinde kişinin vitrinde bulunan eşyalara baktıkları sırada cebinden para veya çantasının içinden para cüzdanlarının el sokularak çalınmasıdır.

d. Metro İstasyonlarında, Metro İçerisinde ve Tren İstasyonlarında

Ekseriyetle mesai başlangıç veya bitiş saatlerinde, toplu taşıma aracına binecek kişinin telaşından yararlanarak cebinde bulunan para ve değerli eşyalarının çalınmasıdır.

e. Hastane İçinde, Polikliniklerde

Hastane asansörlerinin veya polikliniklerin önünde sıra bekleyen hasta ya da hasta yakınlarının içinde bulundukları durumdan faydalanarak kişilerin ceplerinde ve çantalarında bulunan paralarının çalınmasıdır.

f. Cami ve Mescitlerde

Camide abdest almakta olan kişinin ceketi üzerine kendi ceketini asmak suretiyle, diğer ceketle bulunan para veya eşyanın alınmasıdır.

4. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

a. Suçlu Profili

- 13 ile 25 yaş aralığındadırlar.
- Eğitim düzeyleri genellikle düşüktür. Genellikle İlköğretim mezunları zaman zaman ise orta-lise mezunu olanlarla karşılaşmaktadır.
- Birbirlerini kollarlar.
- Ekonomik olarak istikrarlı bir yapıları yoktur. Kazandıkları parayı genellikle günü birlik harcamaktadırlar.
- Çalışmayı sevmezler, kolay para kazanmayı severler.
- Genellikle kendi aralarında suça yönelik bir dil kullanmaktadırlar.
- İkamet olarak müstakil ve varoş diye tabir edilen evleri tercih etmektedirler.
- Genellikle maaş günleri ve gündüz saatlerini tercih ederler.
- Toplum tarafından kabul edilmiş ahlaki değerlere uymazlar.
- Kolay kaçmaya yönelik spor giyinirler.
- Başka suçlardan sabıkları olabilmektedir.
- Uyuşturucu madde kullanımı yaygındır.
- Suçu tek başlarına işlemezler genellikle suç işlemek amacıyla doğu illerimizden büyük şehirlere getirilen yaşı küçük çocukları kullanırlar.
- Kimlik bilgilerini gizlemek maksadıyla başkaları üzerine kayıtlı hatları kullanırlar.

b. Mağdur Profili

Yankesicilik türüne göre mağdur profili farklılık arz etmektedir.

Tantanacılık, pislikçilik, vaybabamcılık ve silkeleme suçlarının mağdurları yaşlılardır. Muslukçuluk suçunda cami ahalisi, söğüşçülük suçunda alkol alan kişilerdir. Teker üstücülük suçunda toplu taşıma araçlarını kullanan kişiler, tırnakçılık suçlarında esnaflar mağdur olabilmektedir.

Özetle yankesicilik suçunun mağduru herkes olabilir.

5. SUÇUN ÖNLENMESİ

a. Polis Açısından

- Yankesicilik suçlarını önlemeye yönelik olarak başta yaya devriye olmak üzere devriye hizmetlerine ağırlık verilmesi gerekir.

- Yankesicilik suçlarının en çok işlendiği saatlerde ve mekanlarda uygulama yapılması fayda verir.
- Suçun en çok işlenen yer ve zaman bilgisi yapılacak analizler sonucu ilgili projelerden istifade edilerek belirlenmelidir.
- Maaş günlerinde banka ve bankamatik önünde alınacak tedbirler artırılmalıdır.
- Halkı bilinçlendirici her türlü faaliyetlerde bulunulmalıdır.
- Ayrıca her operasyonun da önleyici bir tedbir olduğu unutulmamalıdır.

b. Vatandaş Açısından

- Camide abdest alınırken çıkarılan ceketler göz kontrolünden uzak yere asılmamalı, ceketin cebinde para veya cüzdan bulundurulmamalıdır.
- Tanınmayan kişilerden el şakaları, kıyafet temizleme gibi istekleri kabul edilmemelidir.
- Tanınmayan kişilerin sarılmalarına, hayat hikâyelerini anlatmalarına, gereksiz yakınlaşmalarına ve bedene temas etmelerine müsaade edilmemelidir.
- Tanınmayan kişilerin yiyecek ve içecek ikramları kabul edilmemelidir.
- Ara sıra cüzdan ve cepler kontrol edilmeli ve bu alışkanlık haline getirilmelidir.
- Toplu taşıma araçlarına binerken veya içindeyken dikkatli olunmalıdır.
- Para bozdururken veya para üstü alırken mutlaka alınan para sayılmalıdır.
- Tanınmayan kişilerin araçlarına binilmemelidir.
- Elde veya omuzda taşınan çantaların ağzı kapalı olmalıdır.
- Para cepte değil, cüzdanda taşınmalıdır.
- Cüzdan arka cepte taşınacaksa düğmesi vurulmalıdır.
- Lüzumundan fazla para cüzdanda taşınmamalıdır.
- Yüksek miktarda para bölünüp farklı yerlerde taşınmalıdır.
- Cep telefonu, cüzdan, saat masa üstüne bırakılmamalıdır.
- Pazar yeri, çarşı ve alışveriş merkezlerinde daha dikkatli olunmalıdır.
- Alışveriş esnasında çanta, poşet ve kıymetli eşyalar tezgâhta bırakılmamalı, elde tutulmalıdır.
- Hastanelerde görevlilerden başkasından yardım istenmemelidir.

*Yankesicilik suçu kişinin gafletinden kaynaklandığı için elde taşınan eşyalar kişinin kontrol alanından uzak bir yere bırakılmamalı, cüzdan ve ceplerin ara sıra yoklanması itiyat haline getirilmelidir.

C. KAPKAÇ

Kapkaç, bir kişinin elinde veya üzerinde bulunan bir eşyanın, ani bir çekme ile alınmasıdır. Ani çekme sonucu bir malı kişinin elinden veya üzerinden almak için suçu işleyen kişinin kapıp kaçmaya yetecek kadar bir güce sahip olması gerekmektedir. Kullanılan bu güç, mağduru da etkilemektedir.

İşte kapkaçın bu özelliği onu yağma suçuna da yaklaştırmaktadır. Kapkaç eylemi sırasında ‘zor’ ve ‘şiddet’ kullanılmışsa yağma kapsamına girmektedir. Önemli olan suçun işleniş biçimidir.

Kapkaç suçu yapılışı itibarıyla yağma suçuna yakın bir suçtur. Çok ince bir çizgi ile birbirinden ayrılmaktadır. Yolda giden bir kişinin eşyasını alırken direncini kırmak amacıyla kişiye karşı cebir kullanılması durumunda bu suç yağma olarak değerlendirilir.

Polis literatüründe kapkaç, kalabalık cadde ve sokaklarda genelde yalnız dolaşan kimselere şüphelilerin yaklaşarak, içerisinde değerli eşya ve para olduğu zannedilen çanta ve benzeri eşyaları alabilmek için, otomobil ve motosiklet gibi hareket kabiliyeti yüksek araçları da kullanarak ya da yaya olarak belirli bir kuvvet uygulanmasıyla birlikte (bu kuvvet itme, çekme, düşürme veya zorla bıraktırma şeklinde olabilir) kişiyi etkisiz hale getirmesi ve söz konusu değerli eşyayı çalması olayı olarak tanımlanabilir.

Kapkaç suçuna yönelmede, hızlı bir şekilde nakit paraya ulaşma amacı etkili olmuştur.

*Kapkaç Türk Ceza Kanunu’nda ayrı olarak tanımlanmış bir suç değildir. Hırsızlığın nitelikli halidir.

*Yankesicilik suçunda mağdurun eşyası hissettirilmeden alınır.

*Kapkaç suçunda mağdur eşyasının alındığını hisseder.

*Yağma suçunda ise mağdurun eşyasının hissettirerek, zorla veya şiddetle alınması söz konusudur.

1. TCK’DA KAPKAÇ SUÇU

Türk Ceza Kanunu’nun 142. Maddesinin 2. Fıkrasının b bendinde kapkaç suçuna ‘Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle işlenmesi halinde üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.’ şeklinde yer verilmiştir.

Kapkaç, yankesicilik suçu ile aynı kanun maddesinin aynı fıkrasının aynı bendi içerisinde değerlendirilmiştir. (TCK 142-2b)

Kapkaç suçunda mağdurun iradi direnci cebir, şiddet, tehdit ile aşılsa yağma suçu oluşur.

2. KAPKAÇTA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

Kapkaç, yaya veya araçla (oto, motosiklet, bisiklet) işlenebilmektedir.

a. Oto ile Kapkaç

Çalıntı veya sahte plakalı otolarla, araçtan bir kişinin sarkarak, تنها sokak veya caddelerde bulunan özellikle bayan veya yaşlıların çanta veya cep telefonlarının çekilerek üzerlerinden alınmasıdır.

b. Motorlu Kapkaç

Çalıntı veya plakasız motorlarla, ara sokak veya تنها caddelerde bulunan özellikle bayan veya yaşlıların çanta veya cep telefonlarının çekilerek üzerlerinden alınmasıdır.

c. Yaya Kapkaç

Kişilere arkalarından yürüyerek yaklaşıp çanta, cep telefonu veya ziynet eşyalarının aniden çekilerek alınmasıdır.

d. Toplu Taşıma Araçlarında Kapkaç

Toplu taşıma aracının hareket ettiği sırada, kapı kapanmak üzereyken araca binen kişinin çantasının çekilerek alınması veya failin aracın içerisindeyken aracın kalkacağı sırada dışarıda bekleyen kişinin çantasının çekilerek alınmasıdır.

3. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

a. Suçlu Profili

- Mağdura karşı şiddet içeren saldırgan davranış sergilerler.
- 15 ile 25 yaş aralığındadırlar.
- Kolay kaçabilmek için spor giyinirler.
- Çoğunlukla başka suçlardan da sabıkalılardır.
- Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı yaygındır.

- Suçu tek başlarına işlemezler, genellikle suç işlemek amacıyla doğu illerimizden büyük şehirlere getirilen yaşı küçük çocukları kullanırlar.
- Kimlik bilgilerini gizlemek maksadıyla başkaları üzerine kayıtlı telefon hatları kullanırlar.
- Kolay yollardan kazanç elde etmeyi severler.
- Toplum tarafından kabul edilmiş ahlaki değerlere uymazlar.
- Hızlı, çevik, cesaretli olurlar.
- Çekirdekten yetiştirilen kişilerdir.
- Genellikle bekardır.
- Göç hikayeleri vardır.
- Kalabalık aile yapıları vardır.
- Suça yönelen, ekonomik durumu düşük kişilerin yaşadığı, uyuşturucu maddenin kolay bulunduğu ve kullanıldığı, suç oranının yüksek olduğu yerlerde ikamet ederler.
- Hemşerilik ilişkileri vardır.
- Eğitim düzeyleri düşüktür.
- Lüks arabalara düşkünlükleri vardır.
- Eğlence mekânlarına gitmekten hoşlanırlar.
- Ekonomik durumu kötü olan aile yapısına sahiptirler.
- Aile veya yakın çevresinde suç işleyen kişilerin çokluğu dikkat çekmektedir.
- Kademeli farklı suçları işleme trendleri bulunan kişilerdir.
- Aralarındaki dayanışmaları güçlüdür.
- Erkeklerle oranla kadınlar bu suçu daha az işler.

Bayanların kapkaç suçunu işlemeyeceği düşünülürse, insanların yanlarına yaklaşan bayanlardan şüphe duymayacakları tahmin edilir. Dolayısıyla bayanlar da kapkaç faaliyetinde kullanılabilmektedir. Sebebi ise toplumun bayanlardan suç işleme beklentisi olmamasıdır. Ancak her ne kadar bayanlar da bu işin içerisinde olsa da, çeviklik unsuru beklenti unsuruna ağır bastığından kapkaç suçunda daha çok erkeklerin kullanıldığını görmekteyiz.

b. Mağdur Profili

Kapkaçın türüne göre mağdur profili değişmektedir.

- Çanta ve ziynet eşyalarına yönelik kapkaçlarda mağdurlar bayanlardan oluşmaktadır.
- Banka önlerinde meydana gelen cüzdan ve para kapkaçlarında mağdurlar erkeklerdir.
- Telefon kapkaçlarında ise genç bayan ve erkekler bu suçun mağduru olmaktadır.

4. SUÇUN ÖNLENMESİ

a. Polis Açısından

Kapkaç olaylarının önlenmesi için uygulamalı tedbirlere daha fazla ağırlık verilmelidir. Bu bağlamda, gün içerisinde cadde ve sokakların en işlek olduğu saatlerde polis daha görünür hale

getirilmelidir. Yaya ve motorize devriye ekiplerinin sayısı imkanlar ölçüsünde artırılmalı, buna bağlı olarak görev alanları daraltılmalıdır. Alan daraltılması sonucu oluşan boş alanlara ise yeni ve dinamik personel takviyesi yapılmalıdır. Böylece polis daha dar alanda, karşılaştığı suçlara daha çabuk ve etkili müdahale edecektir, suçüstü yakalamaların sayısı artacaktır.

Bununla beraber polisin halkla iç içe olması, onların desteğini alması ve diyalog kurması, ihbar mekanizmasını geliştirerek vatandaşın da suçun önlenmesine katılımını sağlayacaktır.

b. Vatandaş Açısından

- Mümkün olduğunca تنها cadde ve sokaklar kullanılmamalı, sokak lambası olan ve aydınlık caddeler tercih edilmelidir.
- Cadde ve sokakların yola yakın tarafından değil iç kesimlerden yürünmelidir.
- Elde veya omuzda taşınan çantalarda gereğinden fazla para ve ziynet eşyası bulundurulmamalıdır.
- Çantalar tek omuzda taşınmamalı, boyundan geçirilerek çaprazlama taşınmalıdır.
- Yüksek miktarda para veya ziynet eşyası ile yürünmemeli, taksi ile gidilip gelinmelidir.
- Kırmızı ışıkta beklerken veya duraklarken daha dikkatli olunmalı, yan koltuğun camı tamamen açılmamalı, çanta veya poşetler dışarıdan kolayca ulaşılabilir yerlere konulmamalıdır.
- Aracın önüne atlayan veya aracıyla arkadan çarpan kimselere karşı özellikle bayan sürücüler, araçta yalnız iseler araçlarından inmemeli, derhal polis çağırmalıdır.

D. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA

Güveni kötüye kullanma suçunun konusu, taşınır veya taşınmaz maldır. Bu mal üzerinde fail lehine zilyetlik tesis edilmiş olmalıdır. Güveni kötüye kullanma suçunda fail, suç konusu malın maliki değildir. Bu nedenle, müşterek veya iştirak hâlinde mülkiyete konu olan mallarla ilgili olarak, müşterek veya iştirak hâlinde malik olanlar birbirlerine karşı güveni kötüye kullanma suçunu

işleyemezler. Fail, suç konusu şey üzerinde lehine zilyetlik tesis edilmiş olan kişidir. Ancak, bu zilyetliğin mutlaka malik tarafından tesis edilmesi gerekmez.

Söz konusu suçun oluşabilmesi için eşya üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan kişi ile lehine zilyetlik tesis edilen kişi (fail) arasında bir sözleşme ilişkisi mevcuttur. Bu ilişkinin gereği olarak taraflar arasında mevcut olan güvenin korunması gerekmektedir. Bu mülahazalarla, eşya üzerinde mevcut sözleşme ilişkisiyle bağdaşmayan kasıtlı tasarruflar, cezai yaptırım altına alınmıştır.

Suçun konusunu oluşturan mal üzerinde belirli bir şekilde kullanmak üzere fail lehine zilyetlik tesisi gerekir. Bu nedenle, güveni kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için hukuken geçerli bir sözleşme ilişkisinin varlığı gereklidir. Bu hukukî ilişki, örneğin kira sözleşmesi, ariyet sözleşmesi, karz sözleşmesi, vedia sözleşmesi, istisna sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi, kefalet sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, rehin sözleşmesi ile tesis edilmiş olabilir. Bu akdi ilişki, karma veya sui generis bir sözleşme ile de tesis edilmiş olabilir. Örneğin, bir bankada açılan cari hesaba veya bir “özel finans kurumu”nda açılan “katılım ortaklığı hesabı”na ilişkin sözleşme ile de bu hukukî ilişki tesis edilmiş olabilir. Keza, örneğin bir anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ile şirket tüzelkişiliği arasındaki hukukî ilişki, hizmet ve/veya vekâlet sözleşmesine dayanmaktadır. Hatta mülkiyeti muhafaza kaydıyla satın alınmış olan eşyanın meselâ bir üçüncü kişiye satılması durumunda dahi, güveni kötüye kullanma suçunun oluştuğu kabul edilmelidir.

Bu zilyetlik devri, malik olmayan kişiye, aradaki hukukî ilişkinin niteliğine göre, şey üzerinde belli bazı tasarruflarda bulunma hak ve yetkisini vermektedir. Söz konusu suçun oluşabilmesi için, failin suç konusu mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunması veya bu devir olgusunu inkâr etmesi gerekir.

*Güveni kötüye kullanma suçunun soruşturma ve kovuşturması mağdurun şikâyetine bağlı kılınmıştır.

Söz konusu suçun işlenmesi suretiyle bir yarar elde edilebileceği düşüncesiyle, yaptırım olarak hapis cezasının yanı sıra adlî para cezası da öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli hâli düzenlenmiştir. Buna göre, söz konusu suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da, hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi hâlinde, failin suçun temel şekline nazaran daha ağır ceza ile cezalandırılması gerekmektedir.

*Güveni kötüye kullanma suçunu dolandırıcılık suçundan ayıran fark, dolandırıcılık suçunda mağdurun hile kullanılarak aldatılması, güveni kötüye kullanma suçunda ise mağdura hile uygulanmaması, yapılan işlemin tamamen hukuki ve geçerli bir zeminde yapılmasıdır.

1. TCK'DA GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA

Türk Ceza Kanunu'nun 155. Maddesinde güveni kötüye kullanma suçuna, 'Başkasına ait olup da, belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkar eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da, hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi hâlinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.' şeklinde yer verilmiştir.

2. GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMADA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

Burada güveni kötüye kullanarak meydana gelen 'dolandırıcılık' olaylarına değinilecektir.

Bu suçun en yaygın ve en bilinen yöntemi nakliye dolandırıcılığı olaylarıdır. Bununla birlikte ev, arsa, araç satışlarında veya vekâletname çıkartarak dolandırıcılık olayları da meydana gelebilmektedir.

a. Nakliye Dolandırıcılığı

Nakliye, bir eşyanın vasıtalar kullanılarak bir noktadan başka bir noktaya iletilmesidir. Bu işlem nakliyat firmaları aracılığı ile yapılabileceği gibi serbest çalışan kişiler tarafından da yapılabilmektedir.

Nakliye dolandırıcılığı, güvenin esas olduğu işlerde kötü niyetli kişiler tarafından güveni kötüye kullanmak suretiyle nakliyeye konu eşyanın gideceği adres dışında başka bir adrese götürülerek piyasa değerinin altında satılarak eşya sahibinin dolandırılmasıdır.

Bu suç genellikle organize olarak işlenmektedir. Şüphelilerin bu suçu işleme yöntemi ise;

Nakliye yapacak kamyon ayarlanır.

Bu kamyon için ikiz plaka temin edilir.

Kamyon adına tanzim edilmiş sahte tescil belgesi ayarlanır.

Kamyonun şoförlüğünü yapacak kişiye, üzerinde kendi fotoğrafı olan ancak başka bir kişiye ait nüfus cüzdanı veya ehliyet temin edilir.

Hedef seçilen yükün kolay satılabilir olmasına, satılacak yerin önceden belirlenmesine ve en kısa zamanda elden çıkarılmasına özen gösterilir.

Mağdurdan yük teslim alındıktan sonra irtibat için verilen telefon numaralarını kapatırlar.

Örgütlü olarak işlenen bu suçta evrakçı, şoför, yükü satın alan ve yükü pazarlayan kişiler bulunmaktadır.

b. Ev, Arsa, Araç Satışları Esnasında veya Vekâletname Çıkartarak Dolandırıcılık

Bu tarz güveni kötüye kullanma olaylarında belirleyici etken failin niyetidir. Mesela; sırf dolandırıcılık yapmak için oto kiralama şirketlerinden oto kiralarak bunu sahte evraklar düzenleyip

satmak dolandırıcılık suçunu oluştururken, kiralık otoyu amacı dışında kullanarak yarar elde etmek güveni kötüye kullanma suçunu oluşturacaktır.

3. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

a. Suçlu Profili

- Nakliye dolandırıcılığı için;
- 25 ile 45 yaş aralığındadırlar.
- Nakliye için teslim alınan yük genellikle bir ya da iki kişi tarafından teslim alınır, diğer şüpheliler teslim anında olay yerinde gözükmezler.
- Yük nakliyesini yapan şoförler ve diğer şüpheliler geçmişte nakliye işi ile uğraşmıştır ya da hırsızlık malı satın almıştır.
- Güven sağlamak amacıyla nakliye parasını yükün tesliminden sonra almayı kabul ederler.
- İrtibat için verdikleri telefon numaralarının başka şahıslar adına kayıtlıdır, kendi telefon numaralarını kullanmazlar.
- Nakliye esnasında şoförü arayan mağdura oyalama taktiği uygulayarak aracın arıza yaptığı, lastiğin patladığı, gece yola devam etmek istemediği gibi bahanelerle zaman kazanırlar.
- Dolandırılan yükü bir depoya indirildikten sonra iz kaybettirmek amacıyla başka bir vasıta ile daha güvenli bir depoya naklederler.
- Dolandırılan yük için satış bağlantılarını dolandırıcılık olayı gerçekleşmeden önce yapar ve bir iki gün içinde yükü satarlar.
- Dolandırılan bir yük için ikinci veya üçüncü şüpheli şahıslar tarafından mağduru arayarak dolandırılan yükün yerini bildiğini, kimseye söylemezse kendisine bu yükü bulacağını ancak bunun bir bedelinin olduğu, onu karşıladığı takdirde yükünü sağlam olarak alacağını bildirerek mağduru ikinci kez dolandırma yoluna gidebilirler.
- Şoförler nakliyatçı olduklarından dolayı birçok nakliyat firması tarafından tanınırlar.

b. Mağdur Profili

Belirli bir mağdur profili bulunmamakla birlikte;

Malını sigortalatmayan, ucuz nakliyat yapan firmalarını seçen, kamyon şoförüne çok güvendiğinden gerekli belgeleri şoförden temin etmeyen ve dolandırılmayacağını uman kişiler bu suçun mağduru olabilmektedir.

c. SUÇUN ÖNLENMESİ

a. Polis Açısından

Polis açısından bu suçun doğrudan önlenmesi çok zordur. Vatandaş doğrudan dolandırıcı ile muhatap olduğundan ve polis bu süreçte yer almadığından diğer dolandırıcılık türleri gibi güveni kötüye kullanma suçlarını engellemek kolay değildir.

b. Vatandaş Açısından

Nakledilecek yükün sigortalanması, yükü taşıyacak kamyonunda tanıdık birisinin bulunması, şoförün cep telefonu, sabit telefonu ile birlikte nüfus cüzdanı, ehliyeti ve aracın tescil belgelerinin fotokopilerinin alınması, nakliyatın ucuz ve bilinmeyen kişi veya firmalar yerine tanınmış güvenilir kişi veya firmalara yaptırılması alınması gereken tedbirlerdendir.

F. KARŞILIKSIZ YARARLANMA SUÇU

Otomatlar aracılığı ile sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanılmasıdır.

1. TCK'DA KARŞILIKSIZ YARARLANMA SUÇU

Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesinde karşılıksız yararlanma suçuna 'Otomatlar aracılığı ile sunulan ve bedeli ödendiği takdirde yararlanılabilen bir hizmetten ödeme yapmadan yararlanan kişi, iki aydan altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Telefon hatları ile frekanslarından veya elektromanyetik dalgalarla yapılan şifreli veya şifresiz yayınlardan sahibinin veya zilyedinin rızası olmadan yararlanan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.' şeklinde yer verilmiştir.

Otomatlar aracılığı ile satışa sunulan hizmetlerden, otomatın teknik işleyişini devre dışı bırakan müdahalelerle, bedeli ödenmeksizin yararlanılması durumunda, ortada bir taşınabilir mal

bulunmadığı için, hırsızlık suçu oluşmayacaktır. Örneğin, toplu taşıma sistemlerinde yolcuların geçişlerini kontrol eden otomatlara müdahale edilmek suretiyle ücret ödenmeksizin yolculuk yapılması durumunda, karşılıksız yararlanma suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Burada, bir hilenin varlığından söz edilemez. Çünkü bu durumda herhangi bir kişi aldatılmamaktadır. Yapılan müdahale ile bir otomatın teknik işleyişinin devre dışı bırakılması durumunda, bir hilenin varlığından söz edilemez. Çünkü, dolandırıcılık suçu açısından hilenin varlığı için muhatabın mutlaka insan olması gerekir.

Keza, başkasına ya da kamuya ait telefon şebekesinden bedeli ödenmeksizin ve hukuk dışı yollarla yararlanılması durumunda, hırsızlık suçu oluşmaz. Çünkü, ortada taşınabilir bir mal yoktur. Başkasına ya da kamuya ait telefon şebekesinden bedeli ödenmeksizin ve hukuk dışı yollarla yararlanılması fiili, karşılıksız yararlanmanın tipik bir örneğini oluşturmaktadır.

Kamu veya özel kuruluşlarca kurulmuş bulunan telli ve telsiz telefon hatları ile sistemlerinden veya elektromanyetik dalgalar yolu ile şifreli veya şifresiz yayın yapan televizyon yayınlarından sahiplerinin veya zilyetlerinin rızası olmadan yararlanılması durumunda da bu suç oluşur. Bu durumlarda bir mal söz konusu olmadığı için hırsızlık suçunun oluştuğundan söz edilemez.

2. KARŞILIKSIZ YARARLANMADA BAŞVURULAN YÖNTEMLER

Sıklıkla karşılaşılan suç türlerinden değildir. Kanun maddesinde yer alan türlerin haricinde bilinen ayrıca bir yöntemi bulunmamaktadır.

Sıklıkla karşılaşılan otelde konakladıktan sonra parasını ödememe, benzin aldıktan sonra parasını ödememe veya taksiye bindikten sonra parasını ödememe olayları ‘Karşılıksız Yararlanma Suçu’nun konusunu oluşturmaz. Çünkü bu hizmetler kanunda ifadesi bulunan ‘otomatlar’ dan alınan hizmetler değildir. Bahsedilen olaylarda muhatap insandır. Halbuki karşılıksız yararlanma suçunda aldatılan insan değildir.

3. SUÇLU VE MAĞDUR PROFİLİ

a. Suçlu Profili

Karşılıksız yararlanma suçu ile ilgili olarak belirgin bir suçlu profili yoktur.

b. Mağdur Profili

Bu suçta muhatap doğrudan insan değildir, insan aldatılmamaktadır. Ancak işlenen bu suç sonucunda dolaylı olarak ilgili firmalar mağdur olabilmektedir.

c. SUÇUN ÖNLENMESİ

a. Polis Açısından

Karşılıksız yararlanma suçunu önleyebilmek için devriye hizmetleri kullanılabilir.

b. Vatandaş Açısından

Bu suçtan doğrudan zarar gören vatandaş olmadığından önleyici tedbir bulunmamaktadır.

ÜNİTE 2

SUÇLARIN SORUŞTURMA SÜRECİ

HAZIRLIK SORULARI:

- 1- Kapkaç suçunun işlendiği yere intikal eden ilk ekibin görevleri nelerdir?
- 2- İfade alırken nelere dikkat edersiniz?
- 3- Soruşturma dosyasında bulunması gereken tutanaklar nelerdir?
- 4- Daha önce hiç takipte bulundunuz mu?
- 5- Hedef takip edildiğini anladığında ne yapılmalıdır?
- 6- Hedefin takipten kurtulma girişimlerine karşı ne yapılmalıdır?

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarının soruşturması diğer suçların soruşturmasına benzemekle birlikte fail ile mağdur arasında temas olmasından dolayı genellikle teşhis ve tanıklık gibi hukuki ispat araçlarından faydalanılmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurularak, bir suç işlendiği zaman en kısa zamanda, muhtemel failler değerlendirilmeye alınmalıdır.

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçları fırsat suçları olarak nitelendirilebilir. Suçun işlenmeye başlandığı dönemde edinilen alışkanlıklar daha sonraki suçların işlenmesi sırasında yinelenir. Dolayısıyla failin eşyayı elde etmek için kullandığı yöntemler belirlenmeye çalışılmalıdır. İyi bir soruşturmanın aynı zamanda iyi bir önleme tedbiri olduğu asla görmezden gelinmemelidir.

Soruşturmacı olarak mutlaka bir not defteri veya ajanda taşınmalı, olaylara ilişkin düzenli olarak not alınmalıdır. Not alınırken olay, yer, yöntem, zaman ve kişilere ait bilgiler kronolojik bir sıralamaya tabi tutulmalıdır. Notlar ve istatistiki veriler, hafızanın tazelenmesini, meydana gelen benzer olaylar ile kişiler arasında bağlantı kurulmasını sağlayarak ekiplerin yönlendirilmesinde yardımcı olur.

1. HABERALMA ŞEKİLLERİ

- Suçu öğrenme veya bildirim şekilleri;
- İhbar,
- Şahsen müracaat veya şikâyet,
- E-mail,
- Başka illerin bildirmesi,
- Adli makamlardan,
- Diğer kurum ve kuruluşlardan,
- Suçüstü halinde
- Tesadüfen öğrenmedir.

2. OLAY YERİ İNCELEMESİ

Olay, kanunlarda açıkça suç olarak belirtilen fiil ve hareketlerin ortaya çıkmasını, olay yeri de; olayın işleniş tarzının, mağdur ve suç failleri ile ilişkisinin saptanabildiği bölgeyi ifade eder. Olay yerinde bu ilişkilerin belirlenmesi çalışmalarını kapsayan olay yeri incelemesi, suç soruşturmasının en önemli bölümünü oluşturur.

Olay yeri incelemesi ile elde edilen en önemli unsur maddi delillerdir. Bu tür deliller şüphelinin aleyhine dilsiz birer tanıktır.

Olay yeri incelemesinin amacı;

- Meydana gelen bir olayın adli bir suç olup olmadığını tespit etmek,
- Olayın öngörülen şekil ve şartlarda meydana gelip gelmediğini belirlemek,

- Olay yeri-fail-mağdur arasındaki ilişkiyi kuracak maddi suç delillerini bulmaktır.

İşlenen suçun aydınlatılması ve adli mercilerin doğru karar vermesini sağlamak amacıyla olay yerinin belgelenmesi gerekir.

Olay bir süreçtir ve bu süreci sadece olayın meydana geldiği yer olarak nitelendirmek doğru değildir. Olay fiilin işlendiği yerde başlayıp, failin gidebileceği yerleri de içine alan geniş bir alandır. Olay soruşturmasında ve çözümünde fail-mağdur-olay yeri ilişkisinin ortaya çıkarılması önemlidir.

Delil, bir hukuki sorunu çözmeye, suç fiilini ispata, meydana gelen bir suçun aydınlatılması ve suç faillerinin tespitine yarayan, hukuka aykırı olarak elde edilmemiş her tür bulguya denir.

Deliller;

- Hukuki yolla elde edilmelidir,
- Gerçekçi ve mantıklı olmalıdır,
- Suç konusunu oluşturan olayı temsil edici olmalıdır,
- Davanın taraflarınca ve yargı makamınca tartışılacağından birliktelik sağlamalı, tarafların özel bilgilerinden ibaret olmamalıdır.

Delil çeşitleri ise;

- Beyan deliller: şüpheli, sanık, müşteki, tanık ifadeleri
- Maddi deliller: parmak izi, her türlü belge, kaşe, tabanca, kovan, sim kart, cep telefonu, izmarit, kan lekesi olabilir. Maddi delil türleri ise;
- Biyolojik deliller (DNA): kan, tükürük, meni, ter, idrar, dışkı, doku, organ, tırnak, kıl, saç olabilir. İnsanın tüm hücrelerindeki DNA aynıdır.

- Kimyasal deliller: yanıcı, yakıcı, parlayıcı ve patlayıcı maddeler, boyalar, polimer yapıştırıcı maddeler, lif ve kumaş parçaları, narkotik maddeler, ilaçlar, atış artıkları (el svabı) olabilir.
- Fiziksel deliller: cam veya cam kırıkları, para, mermi, kovan, toprak, kumaş lifleri, giyecek, belgeler, CD, DVD, kaset olabilir.
- İz deliller: parmak izi, avuç izi, ayak izi, araç lastik izi, diş izi, alet izi, kulak izi olabilir.

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarının çoğunda olay yeri incelemesine gerek yoktur. Kişinin vücut bütünlüğüne karşı veya silah veya benzeri aletle tehdit bulunmadığından, bununla beraber mağdurun direnişi de söz konusu olmadığından genellikle olay yerinde iz olmaz.

Ancak kapkaç suçlarında olay yeri incelemesi gerekebilir. Failin kaçarken düşürdüğü kıyafetinden, boğuşma yaşandıysa failin yere düşen kanından, mağdurun eşyaları üzerinde bıraktığı parmak izinden yola çıkarak fail tespit edilebileceğinden benzer durumlarda olay yeri incelemesi faydalı olacaktır.

3. İLK EKİBİN GÖREVLERİ

Dolandırıcılık, yankesicilik, kapkaç ve güveni kötüye kullanma suçlarında olaya ilk müdahale şekilleri farklılık göstermektedir. Ancak genel manada ilk ekibin olay yerine geldiğinde yapacağı işlemler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kapkaç ve yankesicilik olaylarında yaralanma meydana gelmiş ise sağlık birimlerine haber verilmelidir.
- Olay yeri hemen muhafaza altına alınıp, etrafı şeritle çevrilmelidir.
- Olay yeri muhafaza altına alınır alınmaz bilgi akışı (ilgili kolluk birimleri ve C. Savcısına) sağlanmalıdır.
- “Olay Yeri İnceleme” görevlileri gelene kadar hiç kimsenin olay yerine girmesine, olay yerinin bozulmasına ve delillerin karartılmasına müsaade edilmemelidir.
- Görgü tanıklarının kimler olduğu tespit edilmelidir.
- Suçun ilk öğrenildiği saat, ilk görevlinin olay yerine gelişi ile hava durumu ve şartları tespit edilmelidir.
- Şüpheli veya şüphelilerin eşkâl bilgileri, kaçış şekli ve yönü (yaya veya araç) ve diğer bilgiler toplanmalıdır.
- Şüpheli hakkında yeterli bilgi toplandıktan sonra süratle diğer birimlere telsiz veya telefon ile bilgi verilmelidir.
- Olay yeri çevresinde bulunan kişilerin suça ilişkin sohbet veya tartışmaları dinlenerek önemli noktalar not edilmeli ve konuşanların kimlikleri tespit edilmelidir.

- Olaya ilk müdahale eden ekibin verdiği bilgiler doğrultusunda, şüphelilerin olay yerinden kaçma şekline göre (araçla veya yaya) dar bölge uygulaması veya kapama noktaları oluşturulup uygulama yapılmalıdır.
- Olay yerindeki işlemler bittikten sonra olayın mağdur ve tanıkları, müracaatları alınmak üzere ilgili birime davet edilmelidir.

4. OLAY YERİNE GİDEN SORUŞTURMACI EKİBİN GÖREVLERİ

- Olay yerinde galoş giyilmeli, eldiven ve bone kullanılmalıdır.
- Şüpheliye ulaşmayı sağlayacak tüm bilgiler hassasiyetle toplanmalıdır.
- Kamera görüntüleri temin edilmeli, özel güvenlik görevlilerinden bilgi alınmalıdır.
- Mağdur ve tanıklar tespit edilmelidir.
- Mağdur ve tanıklardan bilgi alınırken bu kişilerin psikolojisi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Olay yerinde olayla ilgili yorum yapılmamalıdır.
- Şüphelilerin yakalanmasını sağlamak amacıyla ilgili birimlerle koordineye geçilmeli, koordine birimine bilgiler açık, net ve anlaşılır şekilde verilmelidir.
- Deliller dikkatli bir şekilde tespit edilmeli ve kayda alınmalıdır.
- Soruşturmacı olarak mutlaka bir not defteri veya ajanda taşınmalı, olaylara ilişkin düzenli olarak not alınmalıdır. Bunlar olay yerine giriş ve çıkış şekli, olayda kullanılan aletler, olayın yöntemi, olay saati, şüphelilere ait eşkal bilgileri, şüpheli araç bilgileri, tanıklar, çalınan malzemenin teferruatlı bir listesi ile tarifleri, (tip, model, ebat, renk, varsa özel işaretler) özelliği, elektronik eşyalarda tanımlayıcı bilgilerdir. (IMEI ve seri numarası)
- Alınan notlar tutanaklara eksiksiz olarak yazılmalıdır.
- Dikkatleri farklı bir yöne çekerek esas suçu saklamak, sahibi olmadıkları malı çalınmış gibi göstermek, sattığı veya bilerek elden çıkardığı malı çalınmış gibi göstermek isteyen kişilere karşı soruşturmacı uyanık ve dikkatli olmalıdır. Bu nedenle olayları incelerken soruşturmacı, dolandırılan veya çalınan malın olaydan önce gerçekten ilgili kişinin tasarrufunda olup olmadığını tespit etmesi gerekir. Bilhassa sigortalı mallar üzerinde bu tür yanıltmalar yaşanmaktadır.
- Mesela; yankesicilik olaylarında Nüfus Müdürlüklerince, çalınan kimlikler için ücret alınmayıp, kaybedilen kimlikler için para cezası alınması, kişileri ceza ödememek için suç uydurmaya itmektedir.
- Mağdurun suçtan ne ölçüde etkilendiğinin tespit edilmesi soruşturma stratejisinin tespiti açısından gereklidir. Bazı durumlarda mağdur şüpheliden çekindiği için

konuşmamakta ya da yanlış bilgi verebilmektedir. Mağdurun beyanının doğruluğu araştırılmalıdır.

- Yankesicilik ve dolandırıcılık olaylarında suçun işlenme yöntemi soruşturmacıya failin hangi kategoride aranabileceği yönünde fikir verebilir.
- Çalınan eşyanın şüpheli tarafından kullanılabileceği göz ardı edilmemelidir.
- Soruşturmacı, yankesicilik ve dolandırıcılık yöntemleri ile bu yöntemlerde kullanılan malzemeleri bilmelidir.
- Hem mağdurun hem de şüphelinin tanıkları olabilir. Bu tanıkların yasal sorumlulukları olmasına rağmen yalan tanıklık yapmaları durumu da söz konusu olabilir. Tanıkların beyanları ve tanıklık yapma şekilleri çok önemlidir.
- Teknik benzerlik, mekânsal ilişki ve zamansal yakınlık yönüyle yakın çevrede meydana gelen olayların araştırılmasında, olay yerine yakın bölgede aynı zaman dilimi içerisinde aynı stilde başka benzer olayların olup olmadığının araştırılması delil bulma konusunda faydalı olacaktır.
- Suç eşyası ile birlikte yakalanma riskinden dolayı şüphelilerin suç eşyasını, olay yerine yakın yerlere bırakma, saklama, gömme ihtimali de bulunduğundan olay yeri ve çevresinin dikkatli bir şekilde taranması gerekmektedir.

5. BİLGİ TOPLAMA

a. Atölye Çalışması

Olay yerinde yapılacak çalışmalarda elde edilecek plaka, eşkâl, tanık, teşhis, kamera görüntüsü, isim, lakap gibi bulguların mevcut arşiv ve kayıtlardan, POLNET projelerinden araştırılmasıdır.

b. Arşiv Araştırması

Yankesici ve dolandırıcıların suç işleme yöntemlerini değiştirmedikleri gerçeğinden hareketle büro kayıtlarında düzenli olarak tutulan fail-suç sitili istatistikleri üzerinde çalışma yapılmasıdır.

c. Suçlu Profilinın Tespiti

Olayın oluş şekli ve zamanı göz önüne alınarak muhtemel şüphelilerin yaş grupları, cinsiyeti, memleketlerinin tespiti yönünde yapılan çalışmalardır.

d. Komşu İllerle Koordine ve Araştırma

İşlenen suçun bölgede veya ülke genelinde ender rastlanan suçlar veya suç tekniklerinden olması durumunda; komşu illerde benzer suçların meydana gelip gelmediği ve tespit edilmiş şüphelilerin olup olmadığı araştırılmalıdır. Şayet komşu ilde benzer bir olay meydana gelmiş ise, iki olay mukayese edilmeli, ortak özellikleri çıkartılmalıdır. Komşu ve aynı güzergâhta bulunan iller meydana gelen olayla hakkında derhal bilgilendirilmelidir.

e. Asayiş Polisi Ajandası

Ülkemiz genelinde meydana gelen asayiş olaylarında (Hırsızlık, Yankesicilik, Dolandırıcılık, Oto Hırsızlığı, Gasp, Cinayet, İnsan Ticareti) elde edilen bilgiler, şüphelilere ait görüntü ve fotoğraflara daha kolay ve hızlı ulaşılması hedeflenerek, bu amaçla illerin kendi olay bilgilerine ait verileri girerek sorgulama yapabilecekleri, diğer illerce programa kaydedilen olaylara ait bilgi ve fotoğrafları aynı anda görerek, oluşacak tespitlerini yazabilecekleri “Asayiş Polisi Ajandası” programı hazırlanmıştır.

f. POL-NET Projelerinin Kullanılması

POLNET üzerinden ortak kullanıma sunulan SAM, Tahdit, Yurtdışı giriş-çıkış, Otel, MERNİS, GBT, UYAP, Araç Tescil, Ehliyet, Gözaltı, Kayıp Eşya-Belge ve diğer projelerden sorgulamalar yapılarak fail hakkında bilgi toplanmasıdır.

6. DELİLLENDİRME

a. Kamera Kayıtları

Günümüzde yankesicilik ve dolandırıcılık suçları da dâhil olmak üzere birçok suç güvenlik kameraları sayesinde aydınlatılmaktadır. Evlere, işyerlerine, cadde – sokaklara, alışveriş merkezlerine güvenlik amaçlı kamera takılması başta suçun önlenmesi ve suçtan caydırma olmak üzere, suç işlendikten sonra failin tespit edilmesine de katkı sağlamaktadır.

Kamera görüntüleri bir suç işlendiğinde soruşturmacının olayı aydınlatmak için başvurduğu ilk kaynaklardandır. Görüntülerden yüzleri seçilebilenler ve polisçe tanınanlar derhal yakalanabilmektedir. Ancak suçluların, polisin olay çözmede kullandığı yöntemleri deşifre etmeleri ile beraber kar maskesi veya çorap giymek suretiyle yüzlerini gizlemeleri tanınmalarını engellemektedir.

Bu tür durumlarda yoğunlaşılması gereken nokta faile ait vücudunda, yürüyüşünde ve davranışlarında belirgin bir özelliğin olup olmadığıdır. Buradan bir sonuç alınamadığı takdirde, failin üzerine giydiği kıyafetine dikkat edilmelidir. Giyim tarzı, elbisesinin rengi, kesimi soruşturmacıyı faile götürebilecek unsurlardır.

Bazen görüntü kalitesi failin yüzünü tanımaya elverişli olmayabilir. Görüntü netliğinin iyileştirilerek faili tespit edebilmek amacıyla Ülkemizde 10 ayrı bölgede görüntü iyileştirme merkezi

kurulmuştur. Bu illerimiz, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana dır. Bu merkezlerde mevcut görüntünün netliği artırılabilir.

Kent güvenlik yönetim sisteminin kurulum ve kullanımının yaygınlaşmasının yanı sıra, vatandaş bazında da işyerlerine kamera sisteminin kurulmasının ve kameraların mümkün olduğunca renkli ve uzun saklama süreli olmasının teşvik edilmesi önem arz etmektedir. Bölgede kamerası olan işyerlerinin, kaç tane kameranın bulunduğu, bu kameraların hangi cadde – sokakları izlediğinin önceden bilinmesi, bu bilgi kayıtlarının birimde muhafaza edilmesi, soruşturmacıyı doğrudan ilgili kameraya yönlendirerek olay çözmedeki hızını artıracaktır.

Bununla birlikte suçun aydınlatılabilmesi için bulunabilecek delilleri artırmak da kamera kayıtları ile mümkündür. Kamera görüntüleri birinci derece delil kapsamında değerlendirildiğinden soruşturmada etkin bir yer sağlamaktadır.

b. Teşhis

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarında failin tespit edilmesinde en sık kullanılan uygulamadır. Dolandırıcılık suçlarında failin doğrudan mağdurla kontağı bulunduğu ve aralarında etkileşim söz konusu olduğundan mağdurun faili tekrar gördüğünde tanınması muhtemeldir. Teşhis tek başına yeterli bir delil olduğundan çok önemlidir. PVSK Ek Madde 6 polise teşhis yaptırma yetkisini vermiş, teşhis işleminin nasıl yapılacağını ayrıntısıyla belirtmiştir.

Polis, olaydaki failin, gözaltına alınan şüpheli ile aynı kişi olup olmadığının belirlenmesi bakımından zorunlu olması halinde, Cumhuriyet savcısının talimatıyla teşhis yaptırabilir.

Tanıklıktan çekinebilecek olanlar, teşhiste bulunmaya zorlanamaz.

İşleme başlanmadan önce, teşhiste bulunacak kişinin faili tarif eden beyanları tutanağa bağlanır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birden fazla ve aynı cinsten olması, aralarında yaş, boy, ağırlık, giyinme gibi görünüme ilişkin hususlarda benzerlik bulunması gerekir. Teşhis için gerekli olması halinde, şüphelinin görünüşü ile ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin her birinde, teşhis sırasında bir numara bulundurulur.

Teşhiste bulunan kişi ile teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birbirini görmemesi gerekir.

Teşhis işlemi en az iki kez tekrarlanır ve teşhiste bulunması istenen kişiye, şüphelinin teşhis edilecek kişiler arasında yer almıyor olabileceği hatırlatılır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin, bu işlem sırasında birlikte fotoğrafları çekilerek veya görüntüleri kayda alınarak, soruşturma dosyasına konur.

Şüphelinin fotoğrafı üzerinden de teşhis yaptırılabilir. Ancak tek bir fotoğraf veya aynı kişinin farklı fotoğrafları üzerinden teşhis yaptırılamaz. Değişik kişilerin fotoğraflarının aynı büyüklük ve özellikte olmaları gerekir.

Teşhis işlemi tutanağa bağlanır.

c. Delillerin Değerlendirilmesi

Eldeki delillerin dikkatle değerlendirilmesi, olay – fail ilişkisinde, fail hakkında ipuçları vermesi ve muhtemel şüphelilerin tayin edilebilmesi için gereklidir. Bu değerlendirme yapılırken:

- Yankesicilik ve dolandırıcılık yapabilecek motive sahip kişiler,
- Suç eşyasına kolayca ulaşabilen kişiler,
- Suç yerinde veya çevresinde suçun işlendiği saatte bulunan kişiler,
- *Olaylara aşırı ilgi gösteren kimseleri, gözden uzak tutmamak gerekir.

7. TAKİP TARASSUT

Suç işlendiğini ispatlamak amacıyla delil veya bilgi toplamak için şüphelilerin, özel yerlerin, nesne ve araçların incelenmesidir. Takip ve tarassut yapmanın amacı;

- Şüphelinin devamlı gittiği yerleri veya bulunduğu arkadaşlarını tespit etmek,
- Muhbirlerden alınan bilgileri doğrulamak,
- Suç işlenmesini önlemek veya şüpheliyi suç işlerken yakalamak,
- Saklanan veya çalıntı malların yerlerini tespit etmektir.

1. Kıyafet ve Görünüş

Takip ekibinde görevli herkes normal bir görünüm içerisinde olmalıdır. Değişik tür elbise giymek hedefin dikkatini çekebilir.

2. Takibe Hazırlık

Hedefi takip etmeye başlamadan önce takip ekibi bir dosya oluşturmalıdır. Dosyanın içerisinde takip edilecek hedefin;

- İsmi ve takma ismi, mümkünse fotoğrafı, fiziki karakterini ayırt edecek tasviri ile davranış tasviri, geçmişi ile ilgili diğer bilgiler,

- Bilinen veya şüphelenilen arkadaşlarının isimleri, adresleri, fiziki tasvirleri,
- Hafta içi faaliyetleri, zamanını nasıl, hangi mekânda geçirdiği, devamlı görüştüğü kimselere ait bilgiler yer almalıdır.
- Araştırma konusunu teşkil eden suç ve faaliyet ile ilgili, olay raporları, takip raporları, şahıs ifadeleri, muhbirlerin tavsiyeleri bilgi sahibi olunmalıdır.
- Saklanan silahların ve taşınabilir telsizlerin dışarıdan görülmemesi, üzerinde dikkat çeken mücevher veya elbiselerin olmaması gerekir.
- Acil kullanımlar için nakit (bozuk para) bulundurulmalıdır.
- Takip ekibinde bulunan herkes el işaretleri yardımıyla haberleşmeyi bilmelidir.

Görev dağılımı konusunda da;

- Hangi hedefi kimin takip edeceği, takip işinin ne kadar süreceği,
- Takip personelinin kimin ve ne zaman görevden alacağı,
- Nelere ihtiyaç duyulacağı,
- Hedefin kaybedildiği takdirde ne yapılacağı önceden bilinmelidir.

3. Yaya Takibi

a) Tek Kişi Takip

Mümkün olduğunca tek kişi takip yapılmamalıdır. Çünkü;

- Takip personelinin hedefi iyi izleyebilmek için yakın takip edecek olmasından dolayı görülme ihtimali fazla olacaktır.
- Hem caddelerin kalabalık olmasından hem de yapılabilecek beklenmedik hareketlerden dolayı hedefi kaybetme ihtimali yüksektir.
- Eğer tek kişilik takip kaçınılmaz bir durum ise her zaman hedefin yürüdüğü yolun karşı tarafından yürümek gerekir.

b) İki Kişi Takip

- Takip ekibinde iki kişinin görevlendirilmesi muhtemel fark edilmeleri ve hedefi kaybetme ihtimalini azaltır.
- Her iki personel de hedefi yürüdüğü sokağın tarafından takip etmelidir. Birinci personel hedefi takip ederken, ikinci personel de birinci personeli takip eder.
- Görülme riskini azaltmak için personel düzenli olarak yerlerini değiştirmelidir.

c) Üç Kişi Takip

- Hedefi takip etmede en etkili takip üç kişiyle yapılır.
- Birinci personel şüpheliyi izler, ikinci personel birinci personeli izler, üçüncü personel yolun diğer tarafından hedefi takip eder, ikinci ve üçüncü personel periyodik olarak birinci personel ile fark edilme riskini azaltmak için yer değiştirir.

- Her bir personel şüpheliyi görebilecek şekilde hareket eder.
- Hedefin kaybedildiği durumlarda, birinci personel hedefin en son görüldüğü yerde beklerken ikinci ve üçüncü personel süratle bölgeyi tararlar.

d) Genel Takip Taktikleri

- Geceleri ışıklı yerlerden uzak durulmalı,
- Açık kapı önlerinden ve köşelerden yürürken dikkatli olunmalı,
- Eğer hedefin görüş sahası içerisine girilmişse, gazete okumak, sigara yakmak, alış verişi yapmak gibi tabii davranışlar içerisine girilmeli,
- Eğer hedef başka birisi ile kontak kurarsa, ilk fırsatta zaman, yer, şahısların birbirlerine karşı davranışları ve şahsın fiziksel görünümü not edilmeli, aralarında geçen konuşmalar dinlenmelidir.
- Kapı girişlerinden sık sık dışarıya bakılmamalı veya diğer hareketler açık bir şekilde yapılmamalıdır.
- Hedefin bir kaç defa bakmasıyla 'fark edildim' zannına kapılmamalıdır. Tecrübesiz personel böyle bir durumla karşılaşınca vaziyetin kötü olduğunu düşünür. Ancak hedef sokakta bulunan birçok insana şüphelenmeden bakar. Hedefe polis olduğunuza dair herhangi bir belirti verilmezse ancak iki veya üç defa sizi gördükten sonra dikkat etmeye başlayacaktır.
- Hedef tarafından fark edildiğine inanılması halinde polis merkezi veya eve gidilmemelidir. Zira hedef sizi takip edilebilir.
- Hedefle yüz yüze gelme durumlarına karşı bir hikâye planlanmalıdır. Çünkü sizi fark ettiği zaman davranışlarınızın açıklamasını sorabilir.
- Hedef caddede aniden durursa, yolda birini durdurarak konuşmaya başlanmalıdır. Böyle yapıldığı takdirde hedef, takip personelinin bir arkadaşıyla karşılaştığınızı zanneder ve yardımcısı takip personelinin yerini alarak takibe devam eder.
- Hedefin bina camlarından yansıyan görüntüyü görmemesi için binalara yakın yürünmemelidir,
- Takip personeli gömlek, şapka, yedek ceket veya görüntünüzü çabucak değiştirmeye yardım edebilecek şeyler yanında bulundurmalıdır,
- Ayrıca kişi isimleri, cadde isimleri, fiziki tasvirler, alışkanlıklar, davranışlar, otomobil plakaları ve diğer bilgiler de mümkün olduğunca doğru, çabuk ve detaylı olarak not alınmalıdır.

e) Diğer Taktikler

- Hedef taksiye biner de siz binemezseniz hızlı bir şekilde taksi durağının ismi, taksinin plakası, taksiye bindiği yer ve zamanı bilgilerini not alın.
- Hedef ankesörlü telefon kullanırsa yan tarafında bulunan kulübelerden birine girerek konuşmaları dinlemeye çalışın.
- Hedef lokantaya girerse siz de içeriye girin ve çabuk hazırlanabilecek yemek veya kahve ısmarlayın.
- Toplu taşıma araçlarında hedefe yakın bir koltuğa oturun, hedefin durakta aniden inme ihtimaline karşı koridora bakan koltuklara oturun ve hazırlıklı olun.
- Hedef uçak, gemi, tren veya otobüs ile yolculuk yapacak izlenimi veriyorsa daha fazla malumat almak için ilgili gişe memuru ile görüşün.
- Hedefin nereye gideceğini öğrenmek için, bilet alırken yapacağı konuşmaları dinleyerek, bilet acentesine sorarak, şoför veya muavinle görüşerek öğrenebilirsiniz.
- Hedefi uzun bir müddet takip etmek durumunda kalırsanız, her zaman kontrolünüzün altında olup olmadığından emin olun.
- Hedef otele girerse; kayıt esnasındaki konuşmaları dinleyerek veya resepsiyon görevlisine sorarak hangi odada kaldığını öğrenebilirsiniz.
- Eğer hedef bir günden fazla kalacak izlenimini veriyorsa daha iyi izleyebilmek için odasının yanından bir oda tutun.
- Hedefin telefon görüşmelerini otelin telefon santralinden öğrenebilirsiniz.
- Otelde başka arkadaşlarının kalıp kalmadığını öğrenmek için girişteki kayıt formuna bakabilirsiniz.

f) Hedefin Takip Edildiğini Tespit Etme Metotları

- Hedef takip edilip edilmediğini anlamak için;
- Belli zamanlarda çevresine bakınır.
- Elinden kağıt gibi şeyler düşürerek, başkalarının bunları alıp almadığını kontrol eder.
- Yürürken aniden hızlanıp, yavaşlar.
- Aniden ve beklenmedik zamanlarda durarak, arkasına bakınır.
- Lokanta ve lobi gibi yerlerden aniden ayrılarak dışarıda kendisini bekleyen birilerinin olup olmadığını kontrol eder.

g) Hedefin Bu Taktiklerine Karşılık Sizin Kullanabileceğiniz Taktikler

- Normal olarak hareketinize devam edin.
- Eğer görüldüğünüze inanıyorsanız diğer arkadaşlarınızın takibe devam etmesini sağlayın.
- Takip esnasında görünmemeniz çok zaruri ise takibe son verin.

h) Hedefin Takipten Kurtulma Girişimleri

- Hedef takip'ten kurtulmak için;
- Kalabalık bir yere girer.
- Elbiselerini değiştirir.
- Binalara girip yan veya arka kapılardan ayrılır.
- Hedefi kaybetme durumlarına karşılık;
- Takipte görevli diğer personel ile temas kurun,
- Hedefin devamlı olarak uğradığı yerleri kontrol edin,
- Hedefin ve arkadaşlarının oturduğu bölgede araştırmalara devam edin.
- En son görüldüğü yerde aramaya devam edin.
- Nerede olabileceğini öğrenmek için başka adlar kullanarak evine ve devamlı gittiği yerlere telefon edin.

4. Araç ile Yapılan Takip

- Araçlarda en az iki personel bulunmalıdır. (Eğer hedef aracından inerse personelden biri araçtan inerek yaya takibe başlar).
- Haberleşme için araçta taşınabilir telsiz bulundurulmalıdır.
- Araçta ayrıca yağmurluk, lastik zincirleri, giyecek, işaret fişegi, ilk yardım giyecekleri, ağır silahlar, gerekli olabilecek diğer malzemeler bulundurulmalıdır.

a) Tek Araçla Takip

- Mümkünse tek araçla takip yapılmamalıdır.
- Geceleri yüksek ışık kullanılmamalıdır.
- Aracınızın pozisyonu hedefin sağ arkasında, belli bir mesafe uzaklıkta olmalıdır.
- Şehir trafiğinde hedefle aranızda iki araçtan fazla araç olmamalıdır.
- Şehir dışında veya giriş çıkış yerlerini iyi bildiğiniz cadde ve sokaklarda aradaki mesafenin açılmasına müsaade edebilirsiniz.

b) İki Araçla Takip

- Gündüz yapılan takiplerde her iki araç da hedefin arkasında olmalıdır.
- Takibi devam ettirmek için aranızda telsiz kullanın.
- Bazen takip araçlarından biri seyrettiğiniz yolun paralelindeki yoldan gidebilir.

c) Üç Araçla Takip

- Üç araçla takipte paralel yolların kullanılması fark edilme ihtimalini asgariye indirecektir.
- Araçlar yerlerini değiştirirken kendi aralarında haberleşmelidirler.

d) Birbirini Geçerek Takip

- Uzun yolda hedefi takip ederken kısa süre ile araçlar birbirlerini geçebilir. Böylece her araç hedefi belli bir süre için görebilecek ve gerekli bilgileri edinebilecektir.

- Eğer hedef araç sizi geçerse her bir takip aracı;
- Hedefin arkasından trafiğe girer,
- Hedefi geçmeye çalışır,
- İleride yeni pozisyonlar alır.

e) Araç Takiplerinde Tespit Ve Kurtulma Teşebbüsleri

- Hedef, takip araçlarını tespit etmek için;
- Aracı kontrolsüz bir şekilde kullanarak kendisini birilerinin izleyip izlemediğini anlayabilir,
- Hatalı U dönüşleri yapar,
- Kırmızı ışıktan geçer,
- Çok yüksek ve çok düşük hızda araç kullanır,
- Sık sık durur,
- Köşelerde durur,
- Çıkmaz sokaklara girer.
- Araç takiplerinden kurtulmak için;
- Trafiği yoğun olan bölgelerde delice araç kullanır.
- Taksidye, inmeden önce taksi sürücüsüne kendisini bırakır bırakmaz devam etmesini söyler.

5. Sabit Takip

- Sabit yerden takip mümkünse,
- Otel odası, ev veya apartman gibi bir yerden yapılmalıdır.
- Hedefin giriş çıkış yaptığı yerleri görebilecek şekilde olmalıdır.
- Tuvalet ihtiyaçlarını çabuk karşılayabilecek yerler olmalıdır.
- Haberleşme sorunu olmamalıdır.

8. YAKALAMA ÇALIŞMALARI

Şüpheli hakkında gerekli bilgiler ve işlenen suç hakkında yeterli delil toplandıktan sonra artık sıra şüphelinin yakalanmasına gelmiştir. Şüphelinin yakalanması için yapılması gerekenler;

a. Cezaevi Araştırması

UYAP projesinden failin cezaevinde olup olmadığı araştırılmalıdır. Her Cezaevi Müdürlüğünün aylık olarak mahkûm bilgilerini kolluk kuvvetlerine ayrıca bildirmesi gerekmektedir.

b. Eleman (Muhbir) Kullanılması

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçu şüphelileri, menfaat karşılığında suç ortağını ihbar edebilmektedir.

Ancak elemanın yanlış yönlendirmesi ve çift taraflı çalışmasını engelleyici tedbirler alınmalıdır.

Eleman kullanılırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Elemanla şubede görüşülmemeli, kafe veya lokanta türü yerler tercih edilmelidir.
- Görüşmeye en az iki personel ile katılmalı, görüşme tutanağa bağlanmalıdır.
- Görüşmeye gitmeden önce ve geldikten sonra birim amirine bilgi verilmelidir.

c. Sabıkalıların Takibi

Daha önceden benzer suçlardan yakalanan şüphelilerin yeniden suç işleme ihtimaline binaen bulundukları ortamlarda ve gittikleri suçla bağlantılı yerlerde takip edilmesidir.

Mesela; yankesicilikten sabıkalı bir kişinin ikinci el cep telefonu alıp satan bir dükkanın yakınında, elinde bir cep telefonu ile dolaşması.

d. Sokak Çalışması

Olay yerine giden ekiplerin konuyla ilgili derledikleri bilgiler ile atölye çalışmasında elde edilen bulguların, bu tür suçları işleyen sabıkalıların bulunduğu yerlerde yapılan çalışmalar sonucunda, gerekirse eski sabıkalılarla yapılan görüşmelerde elde edilen bilgilerin analiz edilerek değerlendirilmesidir.

e. HTS Analizi

Adli mercilerden gerekli iznin alınması ile şüphelilere ait telefonların Telekomünikasyon İletişim Başkanlığından (TİB) arayan, aranan, aradığı süre, abone bilgi kütük bilgilerinin ve görüşme esnasında bulunduğu bölgeyi gösteren bilgilerin alınarak bu telefon dökümünün incelenmesi ile şüphelilerin suç işlerken kimlerle irtibatlı olduğu, suç bölgesinde bulunup bulunmadığı, olaydan sonra gittiği yerlerin tespiti mümkündür.

f. Delillendirme

Olay yeri, masa başı ve saha-sokak çalışması neticesi elde ettiğimiz veriler ışığında belirlenen muhtemel şüphelilerin, tüm mevcut deliller ile eşleştirilmesidir.

g. Yakalamada Dikkat Edilecek Hususlar

Yakalama, hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının emriyle veya doğrudan kolluk kuvveti veya suçüstü hâlinde herkes tarafından yapılabilir.

Yakalanan kişinin kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önlemek amacıyla kaba üst araması yapılarak, silâh ve bunun gibi unsurlardan arındırılması sağlanır.

Yakalama sırasında suçun iz, emare, eser ve delillerinin yok edilmesini veya bozulmasını önleyecek tedbirler alınır.

Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir.

Kolluk kuvveti tarafından yapılan yakalama hâlinde işlem, yakalanan kişi ve uygulanan tedbirler derhâl Cumhuriyet savcısına bildirilir.

Yakalamadan ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin emirden, yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye Cumhuriyet savcısının emriyle gecikmeksizin haber verilir.

Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir.

Suç işlerken rastlanması veya suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması ihtimalinin bulunması veya hemen kimliğini belirleme imkânının bulunmaması nedeniyle başkaları tarafından yakalanıp kolluk görevlilerine teslim edilen veya bu hâllerde kolluk görevlilerince yakalanan ya da haklarında tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma imkânı bulunmaması sebebiyle kolluk görevlilerince yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen sözlü emir, en kısa zamanda yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirilir; aksi hâlde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak, kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir.

Yakalanan kişi, Cumhuriyet savcısının emri ile serbest bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınır.

Muhafaza altına alınmak amacıyla yakalanan kişiler hakkında da bu maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulandıktan sonra, yakalama sebebi, yakalamaya itiraz etme hakkı ve bu hakkı nasıl kullanılacağı derhâl bildirilir. Bu kişilerden ıslah veya tedavi kurumuna götürülmesi gerekenlerin ilgili kurumlarca teslim alınmaları sağlanır. Teslim alınmaması hâlinde, durum bir tutanakla tespit edilir ve tutanağın bir sureti mülkî amire gönderilir.

9. İFADE ALMA

a) Müşteki İfadesi

Müştekinin ifadesi alınırken olayın ne zaman, nerede, nasıl, kim tarafından gerçekleştirilmiş olabileceği sorularına cevap arandıktan sonra çalınan eşyaların tarifleri, tip, model, ebat, renk, özel işaretler, ayırt edici özellikleri, fotoğrafları, elektronik eşyalarda, IMEI ve seri numarası gibi tanımlayıcı bilgilerini içeren teferruatlı bir listesi mutlaka yazılmalıdır.

b) Şüpheli İfadesi

Şüphelinin ifadesi alınırken ifadeyi alanın başarılı olabilmesi için şu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir;

- İfade alma tamamen ifadeyi alanın kontrol ve hâkimiyeti altında yapılmalıdır.
- Soruşturma esnasında avukatlar ile olan diyaloglarda, avukatın ifade alma safhasındaki görevleri iyi bilinmelidir. Kanunların verdiği yetki ve sorumlulukların dışına çıkılmamalıdır. (CMK madde 149)
- İfade almaya başlama, kesme ve benzer konularda üstünlük daima ifadeyi alanda olmalıdır.
- İfadesi alınan şüphelinin soru sormasına imkân vermemelidir.
- İfadeyi alan daima ciddi olmalıdır.
- İfadeyi alan aceleci ve telaşlı bir tutum içinde olmamalı, kendisinden emin ve sakin hareket etmelidir.
- İfadeyi alan polisin konuşturmada gözetleyeceği genel kurallar şunlardır;
- Emniyet ve gizliliği sağlamalı,
- Güven havası yaratarak rahatlığı temin etmeli,
- Öğüt vermekten çekinmeli,
- Yalanı hemen şüphelinin yüzüne vurmamalı,
- Şüphelinin söylediklerine hayret etmemeli,
- Meseleye ne derecede önem verildiğini sorulacak sorularla ortaya koymalı,
- Umulmadık bir zamanda beklenen cevabın alınması durumunda sevinç emaresi ve şaşkınlık göstermemeli,
- Bir yöntem veya taktik yürümeyince hemen ani bir şekilde diğerine geçmemeli,
- İfade almayı, soru disiplinini zedelemekten mümkün olduğu kadar bir sohbet havası içinde yürütmeli,
- Bazen doğrudan doğruya şüphelinin gözlerinin içine bakmalı ve bakışları asla kaçırmamalı,
- Konuyu fazla dağıtmamalı,
- Söylenenleri iyi dinlemeli, değerlendirmeli ve önemli ipuçlarını takip etmeli.
- İfade alınırken şüphelinin vermiş olduğu cevaplara müdafinin müdahale etmesi halinde konu müdahale ifadeye yazılmalıdır.

c) Şüphelinin İfadesinin Alınmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yapılan araştırmalar ve elde edilen deliller neticesinde yeni bir şüpheli tespit edilmişse C.Savcısının bilgisi dahilinde ifadesinin alınması gerekir. İfade alınırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Önce mağdurun, sonra tanıkların, mümkünse olay ile ilgili tüm iz, delil, bulgu ve bilgiler toplandıktan sonra şüphelinin ifadesi alınmalıdır.
- İşlenen suçun alt sınırı 5 yıl ve üzeri cezayı gerektiriyor ise zorunlu olarak avukat bulundurulmalıdır.
- Şüpheliler yakalanma anından itibaren ifade aşaması bitene kadar kesinlikle bir araya getirilmemeli, birbirleriyle iletişimleri engellenmeli, aynı nezarethanede tutulmamalı ve böylece ağız birliği yapmaları engellenmelidir.
- Şüpheliye ifadesinde sorulacak sorular önceden hazırlanmalıdır.
- Şüphelilerden önce samimi ikrarda bulunacak olanın ifadesi alınmalıdır. Sonra örgüt içindeki veya suçtaki konumuna göre küçükten büyüğe doğru gidilmelidir.
- İfadeye şüphelinin geçimini nasıl temin ettiği ve kayıtlı mal varlıklarının neler olduğu sorularak başlanmalıdır.
- Aramada ele geçen malzemeler mutlaka sorulmalıdır.
- Tanıkların ayrı ayrı ifadeleri alınmalı, ifadelerdeki çelişkiler ortaya konulup şüpheliye sorulmalıdır.
- Şüphelinin daha evvel bir suça karışıp karışmadığı araştırılmalıdır.
- Şüphelinin mağdurla ilişkisi veya irtibatı olup olmadığı (geçmişte-halen) araştırılmalıdır.
- Şüphelinin suçun işlendiği yere kolayca girip çıkma imkânının olup olmadığı araştırılmalıdır.
- Suçun işlendiği yerde şüphelinin akraba, arkadaş veya tanıdıklarının olup olmadığı araştırılmalıdır.
- Şüphelinin suçu işleyebilecek bir başka kimse ile veya kimselerle arkadaşlığı olup olmadığı araştırılmalıdır.

d) Şüphelinin İfadesi Alınırken Dikat Edilmesi Gereken Davranışları

İfadesi alınan şahısların ortaya koyduğu bazı davranışlar vardır ki, bunlar şahsın yalan söylediğinin, bir şeyler gizlediğinin birer işaretidir. İfadeyi alan personel aşağıda belirtilen değişikliklere dikkat etmelidir;

- Boyun damarı atışlarındaki artış,
- Gırtlak kemiğinin artan hareketi,
- Ağız kuruluğu,
- Sık sık yutkunma,
- Terleme,
- Teneffüs artışı,
- Yüz rengi değişimi, kızarma, solma, sararma,
- Huzursuzluk hali, rahatsızlık,

- El ve bacaklarda titreme,
- Ses titremesi, kısılması, tıkanıklık, kekeleme dil "sürçmesi,
- Göz bebeklerinde dikkati çeken değişimlerdir.

İfade alma işleminde hemen sonuç alınamayabilir. Konunun kapsamı ve önemine göre günlerce sürecektir ifade almalar olabilir. İfade almanın devamlılığı esas olmakla birlikte, elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi, önemli ipuçlarının ele geçirilmesi veya alınan bilgilerin doğruluğunu tahkik gibi nedenlerle ifade almaya ara verilmelidir.

e) İfade Alan Personelin İfadeye Ara Vermede Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

- İfade almaya ara verilmesini müteakip, şüpheli mutlaka tecrit edilmelidir.
- İfadesi alınacak başka şahıslar varsa bunlarla göz göze gelmesine izin verilmemelidir.
- İfade alınmasına devam edilecek şahıs yalnız olarak bulunacağı odada hareketleri gözetlenmeli ve değerlendirilmelidir.
- İfade almaya ara verilinceye kadar şahıstan elde edilen bilgiler derhal değerlendirilmeli, yalan beyanlar gerçeklerden ayıklanmalı ve ifade almaya müspet bilgilere dayandırılarak yapılacak hazırlıkla yeniden başlanmalıdır.

f) Tanık İfadesi

Hem mağdurun hem de şüphelinin tanıkları olabilir. Bu tanıkların yasal sorumlulukları olmasına rağmen yalan tanıklık yapmaları durumu da söz konusu olabilir. Tanıkların beyanları ve tanıklık yapma şekilleri çok önemlidir.

Tanık beyanı önemli bir delildir. Zaman zaman maddi menfaat karşılığında yalan tanıklık yapan kimseler olabilir. Bu suça Türk Ceza Kanunu'nun 272. Maddesinde yer verilmiş, dört aydan bir yıla kadar, bazı hallerde yedi yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Bazı hallerde de tanıklıktan çekilme söz konusu olabilir. Tanıklıktan çekinebilecek kimseler:

- a) Şüpheli veya sanığın nişanlısı.
- b) Evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi.
- c) Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoy.
- d) Şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları.
- e) Şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanlar.

Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle tanıklıktan çekinmenin önemini anlayabilecek durumda olmayanlar, kanunî temsilcilerinin rızalarıyla tanık olarak dinlenebilirler. Kanunî temsilci şüpheli veya sanık ise, bu kişilerin çekinmeleri konusunda karar veremez.

Tanıklıktan çekinebilecek olan kimselere, dinlenmeden önce tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilir. Bu kimseler, dinlenirken de her zaman tanıklıktan çekinebilirler.

10. FAİLİ MEÇHUL

- Olay yeri inceleme birimlerinin tespit ettiği deliller, kamera kayıtları, fotoğraflar ve krokiler tasnif edilir ve değerlendirmeye tabi tutulur.
- Çalınan eşyalar belirlenir ve satılabileceği yerler tespit edilir.
- Suçun işleniş yöntemine göre arşiv araştırması yapılır.
- POLNET üzerinden çevre illerde meydana gelen benzer olaylar incelenir.
- Suçta kullanılan taşıt, araç ve gereçlerle ilgili araştırma yapılır.
- Müşteki ve mağdur ifadeleri alınır.
- Tanıktan bilgi alınır ve tanığa fotoğraf teşhisi yaptırılır. Tanıktan alınan bilgilerle şüphelinin robot resmi çizdirilir.
- Eşkâli belirlenen şüphelinin fotoğrafları diğer birimlere dağıtılır.
- İstihbari çalışmalara ağırlık verilerek muhbirlerle iletişime geçilir.
- Sosyal çevresi itibarıyla “iş, kalacak yer ve beraber olduğu kişiler bakımından” suç işleme potansiyeli olan kişilere yönelik araştırma yapılır. (bekâr evi, pansiyon, otel vb. kayıtlarındaki hareketliliğin incelenmesi)
- Cezaevi listeleri takip edilir.
- Emniyet dışı kurumların bilgi sistemlerinden istifade edilir. (UYAP, MERNİS, internet, elektrik, su, telefon abone bilgileri vs)
- Diğer kolluk birimleriyle koordine sağlanır.
- Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile esnaflarla iletişime geçilir.
- Çalıntı eşyaların fotoğrafları veya elle çizilmiş şekilleri temin edilir.
- Çalıntı eşyaların seri numaraları veya ayırt edici özellikleri tespit edilir.
- Olay yerinde olaydan daha önce herhangi bir hırsızlık olayına karışmış kimseler bulunup bulunmadığı araştırılır.
- Olay yerinde veya civarında durumu şüpheli bir araç görülüp görülmediği araştırılır.
- Suçun işleniş yöntemi ve çalıntı eşyalar hakkında bütün birimlere bilgi verilir.
- Aynı yöntemle işlenmiş başka suçlar bulunup bulunmadığı araştırılır.
- Olay yerinde veya çevresinde olağanüstü herhangi bir durum bulunup bulunmadığı araştırılır.
- Çalıntı eşyanın satıldığı tespit edilen yerlerde arama kararı alınarak arama yapılır. Elde edilen suç unsuru malzemeler tutanak tanzim edilerek muhafaza altına alınır. Çalıntı eşya satan işyeri sahiplerinin kimlikleri tespit edilir.

11. ÇALINTI EŞYA ARAŞTIRMASI

Yankesicilik ve dolandırıcılık şüphelileri suçtan elde ettikleri eşyaları acilen elden çıkarabilmek için değerinden daha düşük bedelle ikinci el eşya satan yerlerde satarlar. Suç eşyası malı kendilerine

ait yerlerde değil başkalarına ait depolarda muhafaza ederler. Suç eşyasını ancak müşterisi geldiğinde gizledikleri yerlerden çıkarırlar. Bu nedenle suç eşyasının bulunabilmesi amacıyla çalıntı eşya alıp satan işyerleri ve işyeri sahipleri dikkatli bir şekilde takip ve tarassut altında tutulmalıdır. Suç eşyalarının nerelerde satıldığı veya satılabileceği hakkında bilgi sahibi olmak polis için çok önemlidir. Mesela; ikinci el cep telefonu, beyaz eşya, elektronik eşya satılan işyerleri

*Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi Türk Ceza Kanunu'nun 165. Maddesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezasını gerektiren bir suçtur.

12. SORUŞTURMA DOSYASINDA BULUNMASI GEREKEN TUTANAKLAR

C.Savcısı görüşme ve talimat tutanağı, müracaat, yakalama, üst arama, el koyma veya muhafaza altına alma, teslim - tesellüm, değer tespit, teşhis, eşya teşhis, arama kararı, yakınlarına haber verme, doktor raporları, avukat ve müdafii talep, şüpheli ve sanık hakları formu, gözaltı takip formu, uzlaşma (uzlaşma gerektiren suçlarda), sanık karar takip formu, dizi pusulası.

13. SORUŞTURMACININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçu ile karşı karşıya kalan soruşturmacının, şartları iyice tetkik ettikten sonra kendi kendine sorup cevap arayacağı bazı önemli sualler vardır. Bunlar meselenin çözümü için hem soruşturmacıya inceleme yolunu ve usulünü kontrol imkânı verecek hem de soruşturmacıya ışık tutacaktır.

Bunlar:

- Çalınan şey nedir - eşyalar gerçekten çalınmış mıdır - bir yerde mi unutulmuştur - başka bir yere konulmuş olabilir mi - çalıntı eşyanın vasıfları nedir - tam tarifleri ve cinsleri nedir,
- Olay ne zaman olmuştur - çalınan eşyaların en son ne zaman görüldü - hırsızlığın ne zaman farkına varıldı - eşyaların hemen satışa arzı ihtimaline karşı alınacak tedbirler nedir,
- Kim yapabilir - şüphelilerin eşkâl tarifleri elimizde mi,
- Suçun motifi nedir,
- Yankesicilik ve dolandırıcılık olayı için en uygun anın suçu işlediği an olduğunu nasıl kestirmiş,
- Çalıntı eşyayı nasıl elden çıkaracak - çalıntı eşya alan yerler neresi – kim rehin işleri yapar –işportada mı satılacak – kendisi mi kullanacak,
- Başvurulan usul veya uygulanan metot amatör işi mi, (unutulmamalı ki amatörler profesyonellerden daha fazla hasar verir, hırsızın ustalığı işinden belli olur, hangi sanattan anlarsa o aksama fazla önem verir.)

- Suç kaç kişiyle işlendi, (izlerin tetkiki ile suçlu sayısını tespiti gayret edilmeli, belli yöntemlerden yola çıkarak fikir sahibi olmaya çalışılmalı, mesela, yankesicilerden birinci şüpheli perdeleme yaparken ikinci şüpheli müştekinin cüzdanını alır.)

ÜNİTE 3

ÖRGÜTLÜ SUÇLARDA SORUŞTURMA

HAZIRLIK SORULARI:

- 1- Daha önce aktif olarak bir operasyona katıldınız mı?
- 2- Örgütlü suçları diğerlerinden ayıran özellikler nelerdir?

1. ÖRGÜTLÜ YANKESİCİLİK VE DOLANDIRICILIK OLAYLARININ TANIMLANMASI VE UNSURLARININ BELİRLENMESİ

Herhangi bir yankesicilik ve dolandırıcılık suçunun örgütlü suçlar kapsamında ele alınabilmesi için bir takım şartların oluşması gerekmektedir.

- Öncelikle örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.
- Örgüt üyeleri arasında hiyerarşik bir yapının bulunması gerekir.
- Örgütün suç işlemede devamlılığı gerekir.

Bu şartlar oluştuğu takdirde örgütlü olarak işlenen yankesicilik, dolandırıcılık, kapkaç, güveni kötüye kullanma suçlarını işleyen örgüte karşı planlı operasyon yapılabilir.

Suç işleyen bir çetenin varlığı söz konusu ise, ön alan araştırmasına ağırlık verilmelidir. Örgütü bütünüyle deşifre etmek ve çökmek amacıyla titiz bir araştırma yapılmalı, uzun vadeli ve stratejik düşünülmelidir. Diğer illerle bilgi paylaşımı ve işbirliği yapmak soruşturmanın başarısını artıracaktır.

Asayiş suçlarını örgütlü olarak işleyen gruplara karşı modern soruşturma tekniklerini kullanmaya özen gösterilmelidir. Bu yöntemleri kullanmak için ortada bir örgütün varlığını gösteren delillerin olması gerekir.

Örgütün varlığını tespit etmek için bir takım araştırmalar yapılmalıdır. Tespit edilen kişilerin kullandıkları telefonların HTS raporları incelenebilir, kişiler gizlice araştırılabilir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular tutanağa bağlanmalı, tutanaklar bir dosya haline getirilmelidir. Oluşturulan dosya bir örgütü işaret ediyorsa Cumhuriyet Savcısı ile konunun paylaşılması gerekir.

Suç örgütünün varlığına ilişkin iz, işaret ve emareleri içeren iyi hazırlanmış bir dosya, adli mercileri iknada daima yardımcı olacaktır. Oluşturulan dosyada örgütün varlığına dair somut deliller ortaya konduğu takdirde, tespit edilen şüphelilerin kullandıkları telefon numaraları ve/veya telefon IMEI numaralarına yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. Maddesinde

düzenlenen ‘İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması’ tedbir kararı alınabilir. Bu tedbir ilke olarak hâkim kararı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise C. Savcısının kararı ile uygulanmaktadır.

*İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması’ tedbiri kararı kişilere yöneliktir.

*Soruşturma evresinde şüphelinin kullandığı telefonla yaptığı görüşmelere ilişkin detay bilgilerin, diğer bir ifadeyle şüphelinin kimlerle ve ne zaman görüşme yaptığının belirlenmesi amacıyla alınacak HTS raporu örgütlü veya örgütsüz ve bütün suçlar için kullanılabilir.

Diğer soruşturma tedbiri ise Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 140. Maddesinde düzenlenen ‘Teknik Araçlarla İzleme’ tedbiridir. Şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyerinin teknik araçlarla izlenmesi, ses veya görüntü kaydı alınmasıdır.

Şayet suç, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenirse dava, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 250. Maddesi gereğince, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür.

5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu’nun 3/b maddesi gereğince suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda mağdur ve tanıklara önemli koruma mekanizmaları getirmektedir. Kanunun sağladığı imkânlar olayın mağdur ve tanıklarına hatırlatılmalıdır.

2. ÜLKEMİZDEKİ ÇIKAR AMAÇLI KURULAN SUÇ ÖRGÜTLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Bilindiği gibi yasa dışı kurulan çıkar amaçlı suç örgütlerinin de yazılı olmayan kuralları vardır. Örgüt üyelerinin bu kurallara uyması sağlanır.

Bunlardan bazıları;

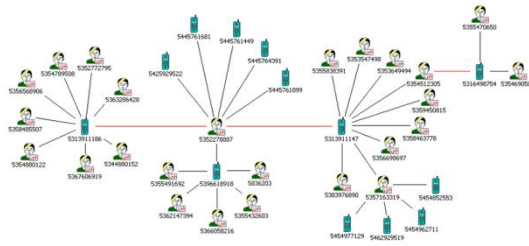
- Teknolojik, sosyal, hukuksal ve ekonomik alanlardaki değişime büyük bir hızla adapte olarak bundan istifade ederler.
- Örgüt üyeleri tutuklu veya mahkûm oldukları sürece ailelerine bakılır, bu liderin en büyük görevidir. Lider örgütünü bu şekilde motive eder.
- Yakın çevre, akraba ve dostlara sürekli aylık, hediye verilmesi liderliğin tarzıdır.
- Unutma yoktur. Unutmuş gibi görünerek ödeşmeyi, hesaplaşmayı ileri bir tarihe bırakırlar.
- Kişisel intikam duygusu ağırlıklı görülmektedir.
- Durmadan çoğalan gruplar arası irtibat söz konusudur.
- Suçu üstlenmek örgütte yükselmenin en önemli unsurlarındandır.
- Devlet mekanizması içerisinde birçok unsuru kullanmak ve bu mekanizmaya yakın durmak en büyük özelliğidir.
- Sabıkalı olmak ve cezaevi görmek örgüt içi konumu belirler.

- Kanunlardaki boşluklardan ortaya çıkan alanları kullanırlar.
- Örgüte girenlerin ve örgüt hakkında fazla bilgisi olan üyelerin, örgütü kendi istekleri ile terk etmeleri zorlaştırılmıştır. Yapı içerisinde bu tehdit unsurları devamlı gündemde tutulur.
- Lüks bir yaşantı sergileyerek, örgüt yapısını tanımayan ya da yeni girmek isteyenleri örgütün içine çekmeye çalışırlar.
- Örgüt üyelerinden, lidere mutlak itaat beklenir.
- Örgütün genişlemesinde bölgecilik önemli yer tutar.
- Polise suçluyu teslim etmek tercih ettikleri yoldur. Teslim olma konusunda, suçsuz olan mensuplar, suçu kabul edip teslim olabilirler.
- Organize suç örgütü içerisinde bulunan ve aranan kişiler aileleri ile olan ilişkilerini tamamen kesemezler.
- Adalet ve güvenlik mekanizmasına sızmak için sürekli faaliyet içerisindedirler.
- İma en geçerli iletişim aracıdır.
- Kadın, eğlence hem takdir etme, hem de motivasyon aracıdır.

3. ÖRGÜT YAPISININ VE BAĞLANTILARININ TESPİTİ

Şüphelilerinin telefon bağlantıları Pajek, i2, HTS 3.0 gibi programlar vasıtasıyla, banka hesap hareketlerinin incelenmesiyle ve iletişim tespit tutanaklarıyla bağlantı kurularak örgüt yapısı, örgütün ilişki ağı ortaya konulur.

şüpheli
telefonların ve mağdurların
bağlantıları

4. TEKNİK DESTEK ALINARAK PLANLI OPERASYON HAZIRLIKLARININ YAPILMASI

Yetkili makamdan gerekli izinler alınarak şüphelilerin faaliyetleri teknik cihazlarla kayda alınır ve takibi yapılır, bunda amaç örgüt ilişkisinin ispatlanmasıdır.

5. PLANLI OPERASYONUN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

- Operasyon yapılacak adreslerinin tespit ve teyiti yapılır.
- Mümkünse adresin krokisi, fotoğraf ve görüntüleri temin edilir.
- İkamet, işyeri ve oto arama kararları ve gerekmesi halinde gizlilik kararı alınır. Eğer il dışında hedef şahıs bulunuyorsa, savcılık kanalıyla talimatla arama kararı ilgili savcılığa gönderilmesi sağlanır.
- Hedef şahıslarla ilgili bilgi ve fotoğraflar temin edilir.
- Operasyon toplantısı yapılır, toplantıda kaç adreste arama yapılacağı, kaç hedefin olduğu, operasyon için ne kadar personel ve araca ihtiyaç olduğu, hangi personelin hangi adreste görevli olduğu gibi konular belirlenir. Her adresten sorumlu olan amire verilmek üzere zarf hazırlanır. Zarfın içersinde hangi adreste arama yapılacağı, hangi personelle birlikte göreve gideceği, hedefin fotoğrafı ve aramada dikkat edilecek hususlar yer alır.
- Operasyon sabah, güneş doğduktan hemen sonra ve tüm adreslerde aynı anda icra edilir. İkamet aramalarına sabah güneş doğduktan hemen sonra başlanmasının sebebi hedeflerin o saatte muhtemelen evlerinde olmalarıdır. Eş zamanlı aynı anda yapılmasının sebebi ise, yakalanan hedefin diğer hedeflere bilgi vermesinin engelleyebilmektir.
- Arama yapılacak adrese gelindiğinde, (operasyon yöneticisi talimat verdikten sonra) adresin etrafı yeteri kadar personel ile (mümkünse resmi kıyafetli) sarılır. Kapı usulüne uygun olarak bir veya birkaç defa çalındıktan sonra 'POLİS' diye yüksek sesle bağrılır. İkamet sahibinin kapıyı açması halinde kontrollü olarak içeri girilir. Hedeflerin saldırgan veya silahlı olması durumunda ise özel hareket polislerinin içeriye önce girmesine müsaade edilmelidir. Eğer ikamet sahibi kapıyı açmıyorsa kapı kırılmak suretiyle içeri girilebilir. Görevlilerin ayaklarına galoş giyerek ikamete girmeleri daha uygundur.
- Arama esnasında mahalle muhtarı veya iki komşu hazır bulundurulmalıdır.

- İkamette bulunan herkes bir odada toplandıktan sonra arama kararı gösterilerek arama sebebi açıklanır. İkamette bulunan herkesin GBT kaydı sorulur.
- Arama neticesinde ne ele geçirilmesi arzulanıyorsa ona yönelik arama yapılmalıdır. Mesela; silah yatak odasında, çalıntı eşyalar depoda, evrak, belge işyerinde, küçükbaş hayvan ahırda olması muhtemeldir.
- Her oda titizlikle aramanın amacına uygun, kamera kaydı alınarak, ikamet sahibi ile birlikte aranır. Ele geçirilen malzeme itina ile delil poşetine konulur.
- İkametteki arama tamamlandıktan sonra varsa araç, ondan sonra da işyerinin aranması sağlanır.
- Hakkında yakalama kararı bulunan kişiler yakalanır, doktor raporu alınır, üst arama, olay tutanağı ve diğer ilgili tutanaklar tanzim edildikten sonra ele geçen malzemeler ile birlikte teslim edilir.
- Operasyon ile ilgili sonuç bildirim formu (S1) düzenlenerek Asayiş Daire Başkanlığına gönderilir.
- Şüpheli sayısının fazlalığı nedeniyle şüpheliler 4 güne kadar gözaltında tutulabilir. Ancak her uzatılacak gün için gözaltı uzatma kararı alınarak şüpheliye tebliğ edilir.

6. MODERN SORUŞTURMA TEKNİKLERİ VE TEDBİRLERİ

Örgütlü yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarıyla mücadelede kullanılabilecek modern soruşturma teknikleri iletişimin tespiti ve dinlenmesi, teknik araçlarla izleme ve gizli soruşturmacı görevlendirilmesidir. İletişimin tespiti ve dinlenmesi ve teknik araçlarla izleme örgütlü olarak işlenen yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarında sıklıkla kullanılırken gizli soruşturmacı nadiren kullanılmaktadır.

Suç unsuru eşya veya eşyalara ait parçaların veya suç soruşturması kapsamında başka delillerin elde edilebilmesi amacıyla şüphelinin evinde, işyerinde ve aracında gerekli karar alınarak arama yapılabilir. Aramalarda ele geçen malzemeler ifade aşamasında şüpheliye sorulur, bu durumda şüpheli daha titiz bir ifade alma işlemine tâbi tutulur. Suç ortakları, diğer çalıntı eşyanın yerleri, başka suçları olup olmadığı bu ifade ile açıklığa kavuşturulur.

7. ŞÜPHELİNİN MALÎ DURUMUNUN İNCELENMESİ

Suç Gelirleriyle Mücadele bölümünde teferruatlı olarak anlatılacaktır.

8. ÇALINTI EŞYANIN ve SUÇTA KULLANILAN MALZEMELERİN ARANMASI

Yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarının soruşturmasına konu olan suç eşyası öncelikle suçun işlendiği bölge çevresinde aranmalıdır. Çünkü suç eşyasını o an için olay yerinden uzaklaştırmaya fırsat bulamayan fail bazen suç eşyasını olay yeri çevresinde emniyetli bir bölgede bir süre muhafaza edebilir.

Bununla beraber yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarını işlemede kullanılan malzemelerin bulunabilmesi amacıyla detaylı olarak araştırma yapmakta gerekmektedir. Mesela; kart sıkıştırma yöntemi ile meydana gelen ATM dolandırıcılığında kart sıkıştırma malzemeleri aranmalıdır.

Yahut çevredeki inşaat, ambar, depo vs. gibi yerlere gizleyebilir. Bazı kıymetli eşyalar ufak paketler içinde iple baca boşluklarına ve benzeri yerlere sarkıtılabilir.

Soruşturmacıların çalıntı eşyaların satılma ihtimali bulunan yerleri sık sık ziyaret etmeleri de uygun olur. Ayrıca ortaya çıkarılmış bulunan başka bir suç veya yakalanmış şüpheliler nedeniyle ele geçirilmiş olan diğer eşyalar da gözden geçirilmelidir.

ÜNİTE 4

SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELE

HAZIRLIK SORULARI:

- 1- Sizce suç gelirleriyle mücadelenin faydaları nelerdir?
- 2- Suç gelirleriyle mücadele suçun önlenmesine katkı sağlar mı?

Malvarlığına yönelik suçların işlenme amacı haksız kazanç elde etmektir. Kolay yollardan zengin olmak, lüks bir hayat sürmek, servet edinmek için suç işleyenler toplumun huzur ve sükûnunu ihlal etmektedirler.

Son zamanlarda ülkemizdeki suç profiline bakıldığında suç boyutunda bir değişimin olduğu, suçların münferit olarak işlenmekten çıkıp suç işlemek amacıyla kurulan örgütler tarafından işlenir hale geldiği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla suçtan elde edilen yüksek miktardaki kazanç suç örgütlerinin kontrolüne geçmektedir. Çok sayıda sabıkalı çok sayıda suç işlememekte aksine suç işlemeyi meslek haline getiren kişiler suçun önemli bir kısmını teşkil etmektedirler. Örgüt yapılarının daha karmaşık hale gelmesi suç ve suçluya daha profesyonel bir mücadele tarzının ortaya konmasını, iller arası koordineyi gerektirecek şekilde planlı operasyonlar yapılmasını mecbur kılmaktadır.

1. SUÇTAN ELDE EDİLEN GELİR

Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde Suçtan Elde Edilen Gelir, 'Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar' olarak tanımlanmaktadır.

Mesela;

- Hırsızın bilezik çalması, suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaattir.
- Hırsızın bileziği kuyumcudan bozdurup paraya çevirmesi, maddi menfaatin dönüştürülmesidir.

- Hırsızın parayı faizle arkadaşına borç verip faiz alması da maddi menfaatin değerlendirilmesidir.

Bu işlemler sonucu kazanılan maddi menfaatlerin hepsi ‘Suçtan Elde Edilen Gelir’dir.

2. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELENİN AMACI

a. Suçun önlenmesi, suçtan caydırma

Suçlunun suç işlemekten elde etmeyi umduğu faydanın azaltılması, suçu önlemeye katkı sağlayacaktır. Suçlular daha önce polis tarafından engellenen suç teşebbüslerini, eğer elde edeceklerini düşündükleri kar, zarardan daha çoksa başka bir zaman-yer-şekil-hedef veya taktikle tekrar işleme teşebbüsünde bulunacaklardır. Zararın ağır basacağını hesap ediyorsa suç işlemeyeceklerdir. Aynı zamanda suçluların zihinlerde oluşturulacak malvarlığını kaybetme korkusu da suça giden yolları tıkayacaktır.

b. Hapis cezası ile birlikte ekonomik olarak da cezalandırma

Suçtan yüksek miktarda gelir elde eden suçluların adli olarak hapis cezası ile cezalandırılmaları ile beraber malvarlıklarına da el konulması ve neticede müsadere edilmesi suçluyu ekonomik olarak da zor durumda bırakacak, alışageldiği lüks hayattan koparacak, zaten hak etmediği bir servet içerisinde geçen yaşamından alıkoyacaktır.

c. Piyasalarda adil rekabetin ve güvenin tesis edilmesi

Suç örgütlerinin suçtan elde ettikleri mal varlığı değerlerini kullanarak halk arasında haksız bir itibar kazanmaktadır. Paranın verdiği güce dayanıp parayla tuttuğu adamları vasıtasıyla kendi halinde olan insanları tehdit ederek, şiddet uygulayarak veya sindirerek hak etmediklerine sahip olmalarına engel olacaktır.

3. SUÇ GELİRLERİYLE MÜCADELENİN FAYDASI

a. Suçun ispatlanması

En temel amaçtır. Gelir suçtan elde edildiyse ortada bir suçun varlığından bahsetmek zaruridir. Gerekli takip, tespit ve belgelerle gelirin suçtan elde edildiği ispatlanırsa zaten suç da işlenmiş, ortaya konmuş demektir.

b. Şüphelilerin kendi aralarındaki bağın ve örgütün ispatlanması

Adli tahkikat yürütülürken kullanılan yöntemlerle ancak mevcut şüphelilerin birbirleriyle olan irtibatları ispatlanabilir. Tam kapsamlı bir soruşturmada ise şüphelilerin banka hesap hareketleri de incelenmek suretiyle bilinmeyen diğer şüphelilerin kimlikleri tespit edilebilir. Bununla beraber para transferleri izlenerek örgüt üyelerinin aralarındaki bağın ortaya konması sağlanabilir.

4. HUKUKİ TANIMLAR

a. Muhafaza Altına Alma: Ceza Muhakemesi Kanununun 123. maddesinde “İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri muhafaza altına alınır” denilmektedir.

b. El koyma: Ceza Muhakemesi Kanununun 123. maddesinin devamında “Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya (İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri) el konulabilir” denilmektedir.

c. Müsadere: (Genel hukuk terminolojisine göre) Çeşitli sebeplere bağlı olarak, kişinin sahip veya zilyedi olduğu bir mal veya maddi değer üzerindeki mülkiyet hakkının kaldırılarak, bu mal veya değer devlete intikal etmesi olarak tanımlanmaktadır.

*El koyma bir ceza değil, güvenlik tedbiridir. El koymanın nihai amacı kazancın veya gelirin müsadere edilmesidir.

d. Müsaderenin Şartları

Türk Ceza Kanununun 55. maddesine göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmedilir.

Eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir.

Türk Medeni Kanunu’nun 3. Maddesinde iyi niyet; ‘durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermek’ olarak tanımlanmıştır.

*Mağduru belli olan suçlarda öncelikle yapılması gereken mağduru hukuk mahkemesinde dava açmaya yönlendirmek olmalıdır.

5. ASAYİŞ ŞUBE MÜDÜRLÜKLERİNİN KONUSUNA GİREN SUÇLAR

Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 128. Maddesinde şüpheli veya sanığa ait mal varlıklarına el konulmasını gerektirecek Asayiş Şube Müdürlükleri görev alanına giren suçlar şunlardır:

İnsan Ticareti (TCK 80)

Hırsızlık(TCK 141 - 142)

Yağma(TCK 148 - 149)

Güveni Kötüye Kullanma (TCK 155)

Dolandırıcılık (TCK 157)

Hileli İflas (TCK 161)

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK 220)

Zimmet, İrtikâp, Rüşvet (TCK 247 – 250 – 252)

a. İspat Yükümlülüğü

Suç Gelirleriyle Mücadele Genelgesi'nin 10. Maddesine göre malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığının ispatı genel olarak soruşturma makamlarının görevidir.

Bazı ülkelerde 'nerden buldun' olarak bilinen soru ilke olarak hukukumuzda benimsenmediğinden gelirin suçtan elde edildiğini ispatlamak soruşturma makamlarının dolayısıyla kolluk kuvvetlerinin görevidir.

b. Uzman personel

Suç Gelirleriyle Mücadele Genelgesi'nin 5. Maddesine göre suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin araştırılması, el konulması ve müsadere amaçlı soruşturmalara ilişkin işlemler tercihen bu görevi yerine getirmek üzere tefrik edilecek olan personel tarafından yerine getirilecek ve takibi sağlanacaktır.

İmkânlar dâhilinde araştırmanın bu konuda bilgili ekip veya personelle yapılması soruşturmanın dahi iyi yürütülmesi açısından önemlidir.

6. TESPİT VE TAKİP

Tespit: Şüpheli hakkında gerekli bilgilerin toplanacağı bilgi kaynaklarıdır. Bunlar:

a. Bankalar: Ülkemizde katılım bankaları da dâhil olmak üzere 37 adet banka bulunmaktadır. Şüphelilerin hesaplarından yapmış olduğu işlemler (para transferleri, hesap dökümleri, işlem fişleri), hak ve alacak bilgileri (çek, bono, tahvil, hisse senedi, mevduat), kiralık kasa bilgileri ve kimlerle irtibatlı oldukları bilgileri bankalardan elde edilebilir. Her şüphelinin banka hesabı için her banka ile ayrı ayrı yazışma yapılmalıdır.

b. Bankalar arası Kart Merkezi: 26 bankanın üye olduğu BKM'den şüphelilerin üye bankalardaki hesap ve kredi kartı bilgilerine ulaşılabilmektedir.

c. Tapu Sicil Müdürlükleri: Şüphelilerin üzerine kayıtlı gayrimenkul (ev, işyeri, arsa, tapu) bilgileri ile devir işlemleri (alma-satma-devretme, kimden aldığı, kime sattığı) hakkında bilgi edinilebilir.

d. Trafik Tescil Şube Müdürlükleri: Şüphelilerin üzerine kayıtlı kara araçlarının bilgileri ile devir işlemleri (alma-satma-devretme, kimden aldığı, kime sattığı) hakkında bilgi edinilebilir.

e. Ticaret Sicil Müdürlükleri: Şüphelilerin üzerine kayıtlı şirket ve bu şirkete ait pay, hisse ve ortaklık veya alacakları hakkında bilgi edinilebilir.

f. Ticaret ve Sanayi Odaları: Şüphelilerin üzerine kayıtlı şirket ve bu şirkete ait pay, hisse ve ortaklık veya alacakları veya şirketlerin ortaklık paylarının devir tarihleri, devir eden ve alan şahıslar hakkında bilgi edinilebilir.

g. Kredi Kayıt Bürosu: Şüphelilerin bankalardaki kredi hesapları hakkında bilgi edinilebilir.

7. SUÇUN İŞLENDİĞİNİ İSPATLAMAYA YARAYAN ARAÇLAR

- a. **Takip:** Şüphelinin hareket ve işlemlerinin izlenerek suçun delillendirilme safhasıdır.
- b. **Teknik Takip Tutanakları:** Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. Maddesinde belirtilen suçların soruşturulması için 'İletişimin Dinlenmesi, Tespit Edilmesi ve Kayda Alınması' tedbirlerinin uygulanırken elde edilecek ve delil niteliği taşıyabilecek iletişim dinlenme tutanaklarıdır. (tape)
- c. **Fiziki Takip Tutanakları:** Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 140. Maddesinde belirtilen suçların soruşturulması için 'Teknik Araçlarla İzleme' tedbirlerinin uygulanma esnasında elde edilecek ve delil niteliği taşıyabilecek tutanaklarıdır.
- d. **Gizli Soruşturmacının Vereceği Bilgiler:** Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 139. Maddesinde belirtilen suçların soruşturulması için gizli soruşturmacı görevlendirilebilir. Gizli soruşturmacının vereceği bilgiler de önemli delil niteliği taşımaktadır.
- e. **Dokümantasyonlar:** Değişik kurum ve kuruluşlardan veya başka şekilde elde edilecek her türlü yazılı belge bu kapsamda değerlendirilebilir. Mesela bankalardan alınacak hesap dökümleri, işlem fişleri, havale talimatları dokümantasyondur.
- f. **Müşteki, Şüpheli ve Tanık İfadeleri:** Yukarıda sayılan modern soruşturma yöntemlerinin haricinde klasik yöntemlerle de suç aydınlatılabilir. Şüpheli malvarlığını suçtan elde ettiğini itiraf edebilir, bununla beraber ifade aşamasında sorulacak doğru sorularla şüphelinin yalan söylediği ispat edilebilir. Müştekinin vereceği ifade doğrultusunda maddi zararının miktarı tespit edilerek zararı değerince şüphelinin malvarlığına el konulup müsaderesine karar verilebilir. Tanıkların vereceği beyanlar da iddiaları güçlendirir.
- g. **Diğer Bilgi ve Belgeler:** Şüphelinin üzerinde, evinde, işyerinde veya otosunda arama neticesi ele geçirilecek her türlü belge bu kapsamda değerlendirilebilir. Mesela şüphelinin işyeri aramasında ele geçecek ajanda belge niteliği taşıyabilir. Burada belirleyici kriter delilin suçun işlendiğini ispatlamaya yarayan bir araç olup olmadığıdır.

8. MUHAFAZA ALTINA ALMA VEYA EL KOYMA İŞLEMLERİ

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. Maddesinde şüpheli veya sanığa ait;

- a. **Taşınmazlara:** Taşınmazlara el koyma işlemi için Tapu Sicil Müdürlükleri ile yazışma yapılır. Taşınmaza el konulması kararı tapu kütüğüne şerh verilmek suretiyle icra edilir. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde merkezi bir sistem bulunmadığından her Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü ile ayrı ayrı yazışma yapılması gerekir.
- b. **Kara, Deniz veya Hava Ulaşım Araçlarına:** Kara araçlarına el koyma işlemi için Trafik Tescil Şube Müdürlükleri ile deniz araçlarına el koyma işlemi için Denizcilik Müsteşarlığı ile hava

araçlarına el koyma işlemi için Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ile yazışma yapılır. Ulaşım araçlarına el konulması kararı bu araçların kayıtlı bulundukları sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur.

c. Banka ve Diğer Mali Kurumlardaki Her Türlü Hesaba: Banka hesaplarına el koyma işlemi için ilgili mevduat ve katılım bankaları ile, diğer mali kurumlardaki hesaplara el koyma işlemi için faktöring şirketleri, finansal kiralama şirketleri, tüketici finansmanı şirketleri, varlık yönetim şirketleri, menkul kıymetler borsaları üst ve aracı kurumları ile yazışma yapılır. Bu hesaplara el konulması kararı teknik iletişim araçlarıyla (faks çekerek) ilgili banka veya mali kuruma derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili banka veya mali kuruma ayrıca tebliğ edilir.

*7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 1. Maddesine göre tebligat, Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü veya memur vasıtasıyla yapılır.

d. Gerçek veya Tüzel Kişiler Nezdindeki Her Türlü Hak Ve Alacaklara: El koyma kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili gerçek veya tüzel kişiye ayrıca tebliğ edilir.

e. Ortağı Bulunduğu Şirketteki Ortaklık Paylarına: ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına el koyma işlemi için İl Ticaret Sicil Müdürlüğü ile yazışma yapılır. El koyma kararı ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu Ticaret Sicil Müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili şirkete ve Ticaret Sicil Müdürlüğüne ayrıca tebliğ edilir. Kiralık kasa mevcutlarına: Banka hesaplarına el koyma işlemi için yapılacak işlemler geçerlidir.

f. Kıymetli Evraka

Diğer malvarlığı değerlerine el konulabileceği belirtilmiştir.

*El koyma işlemi için yazışma yapılacak yukarıda sayılan kurumlar sınırlayıcı değil örnekleyici niteliktedir. Her şüpheli için doğru değerlendirme yapıldıktan sonra belirtilen kurumlarla yazışma yapılır. Mesela; şüphelinin sadece Ziraat Bankasında hesabı bulunduğu, diğer bankalarda kesinlikle hesabının bulunmadığı biliniyorsa diğer bankalarla yazışma yapmanın gereği yoktur. Bu örnek diğer kurumlar için de geçerlidir. Ancak böyle bir bilgi teyit edilemiyorsa tüm kurumlarla yazışma yapılması icap eder. Takdir soruşturmacındır.

*Bu madde hükmüne göre el koymaya ancak 'HÂKİM' karar verebilir. C. Savcısının dâhil bu yetkisi yoktur.

9. İLGİLİLERİN İFADESİNİN ALINMASI VEYA BİLGİSİNE BAŞVURULMASI

İfade aşamasında şüphelilere ilk sorulacak sorular, yasal gelirleri (ticari, sınai, zirai, gayrimenkul) ve kayıtlı mal varlığı değerlerinin (ev, villa, araç) neler olduğudur. Daha sonra yapılan mali tespitler için önceden hazırlanmış sorular sorulmalıdır. Genellikle adli süreç için sorulan sorular mali süreci de kapsadığından soruşturmacıya ekstra külfet getirmeyecektir.

Bu soruların amacı soruşturma esnasında yapılan tespitleri doğrulamak, şüphelinin yalan söylediğini kanıtlamak ve kayıt dışı gelirleri ortaya çıkarmaktır. Bunun yanında soruşturma sırasında tespit edilemeyen diğer yasa dışı işlemler de açığa çıkabilir.

*Bu sorular (yasal gelir ve kayıtlı mal varlığı değerleri) tüm suçlar için sorulmalıdır.

10. DEĞERLENDİRME RAPORUNUN HAZIRLANIP ADLİ MAKAMLARA GÖNDERİLMESİ

Bütün bu işlemler tamamlandıktan sonra artık yapılan araştırma ve soruşturmaya ilgili değerlendirme raporu hazırlanır. Değerlendirme raporunun içerisinde üç bölüm bulunur.

Birinci bölümde;

Ara yakalamaların bilgileri: Tüm ara yakalamaların bilgileri eksiksiz girilmelidir.

*Bu bölüm örgütlü olarak işlenen suçlar için yazılmalıdır.

Suçtan elde edilen mal varlığı değerleri: Belirtilen suçtan gelir elde edilmişse bunların neler olduğu müştekinin beyanı esas alınarak teferruatlı olarak yazılır. Bölüm tüm zararın yaklaşık toplamı ile bitirilir.

Suçun işlendiğini ispatlamaya yarayan araçlar: Bu bölüme de bu suçun işlendiğini ispata yarayan; banka havale dekontu, hesap fişi, hesap ekstresi, fiziki takip görüntüleri, kamera görüntüleri, müşteki, tanık ve şüpheli ifade tutanaklarının ayırt edici detaylı listesi girilir. Belirtilen tutanak, cd ve dekontların ayrıca eklenmesine gerek yoktur.

İkinci bölümde; şüphelilerin mali olarak incelenmesi yer alır. Örgüt lideri, yöneticisi, üyeleri ve örgüte dâhil olmasa da örgütle bağlantısı olan diğer kişilerin, karıştıkları olaylar, bu olaylarda elde edilen suç gelirleri ve şüphelinin el konulan mal varlığı değerleri yazılmalıdır.

Hesap bilgileri incelenirken her şüphelinin var olan tüm hesaplarından yaptığı işlemler kontrol edilmelidir. Şüphelilerin birbirleriyle ve şüphelilerin diğer kişilerle yaptığı para transferleri bu bölüme girilmelidir.

Daha sonra şüphelinin telefon dinleme kayıtları veya diğer belgelerle hesap hareketlerinin eşleştirmesi yapılarak gelirin suç geliri olduğu delillendirilmelidir.

*Her şüphelinin mali olarak incelenmesi gerekmez. Her örgüt üyesinin de mali olarak incelenmesi gerekmez. Para trafiği içerisinde yer alan kişilerin incelenmesi yeterli olacaktır. Bunlar genellikle örgütü kuran ve yönetenler, üyelere bazılar ve hesap hareketleri çok yoğun olan diğer kişilerdir.

*Hesabına sürekli para girişi olan ancak sık para çıkışı olmayan kişi, soruşturmacıya, örgüt içinde yüksek bir konumda olduğu izlenimi verebilir.

Üçüncü bölümde ise; sonuç yer alır. Raporda yer alan bilgilerin genel bir değerlendirmesi yapılır ve şüphelilerin el konulan malvarlığı değerlerinin haklı gerekçeler gösterilmek suretiyle müsaderesinin uygun olacağı belirtildikten sonra raporu hazırlayan görevliler tarafından imzalanır.

Değerlendirme Raporunda Yer Almayacak Olaylar

Hırsızlığın gerçekleşmediği, teşebbüste kaldığı olaylar,

Mala zarar verme olayları,
Çalınan malın mağdura iade edildiği ve ilerleyen zamanda edileceği olaylar,
Değerlendirme raporuna dahil edilmez.

Karar alma süreci

Şüphelilerin açık kimlikleri tespit edilir.

Şüphelilerin üzerine kayıtlı malvarlığı değerlerinin olup olmadığını tespit etmek için C. Savcısının imzasıyla ilgili kurumlarla yazışma yapılır.

CMK 135, 139, 140 ve diğer maddelerdeki tedbirler C. Savcısının imzası ile mahkemeden talep edilir.

Karar uygulama süreci

Operasyon yapılmasına az bir zaman kala ya da operasyon yapıldıktan hemen sonra ilgili kurumlardan şüphelilerin takip edildikleri zaman içerisinde meydana gelen hesap ve malvarlığı hareketlilikleri talep edilir.

Eğer şüphelinin malvarlığında yasal yollardan biriktiremeyeceği kadar artış olduysa, bu artışın suçtan kaynaklandığı varsayıp bu doğrultuda araştırma yapılır.

11. MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU

Maliye Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), bildirilen şüphelilerin tüm hesaplarının ve malvarlıklarının geniş bir analiz ve değerlendirmesini yapar. Şüphelilerin usul ve fûrularını da araştırır. Şüphelilerin birbirleriyle ve diğer şahıslarla olan irtibatını ortaya koyar. Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama konularını da araştırıp sonuçları ilgili birime bildirir.

ÜNİTE 5

SUÇ ANALİZİ

HAZIRLIK SORULARI:

1. Bulunduğunuz bölgede en çok hangi yöntemler kullanarak yankesicilik ve dolandırıcılık suçları işlenmektedir?
2. Yankesicilik ve dolandırıcılık suçunun mağdurlarının ortak özellikleri nelerdir?
3. Yankesicilik ve dolandırıcılık suçlarını engelleyecek hangi önleme çalışmaları yapılabilir?
4. Yankesicilik suçunun şüphelilerinin özellikleri (profili) nelerdir?

Dünya üzerinde sürekli artan nüfus ve gelişen teknoloji, birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Günümüzde suç oranlarının arttığı, suç türlerinin değiştiği, suçun ve suçlar arasındaki bağlantıların daha karmaşık hale geldiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte suçla mücadele taktik ve teknikleri de değişmekte ve gelişim göstermektedir.

Suç ve suçlularla etkin mücadele, suçu önleyerek ve aydınlatarak olmaktadır. Soruşturma yürüten birimlerin vakit kaybetmeden soruşturmayı sonuçlandırması ve suçlar oluşmadan önleyici tedbirler alması suçla mücadelede başarılı sonuçlar elde edilmesini sağlamaktadır.

Suçun oluşmasında yer alan unsurlar arasındaki ilişkinin kurulabilmesi, olayın daha yakından incelenebilmesi, suçları oluşturan parçaların daha kolay ve anlaşılır hale getirilebilmesi ve en basit şekilde açıklanabilmesi için analiz tekniklerinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Suç analizi; polisin temel görevlerinden olan suçun oluşmadan önlenmesi, bölgelere göre tekrar eden suç tiplerinin dağılımının incelenmesi, gelecekteki muhtemel suç eğilimlerinin tespit edilerek bunlara karşı tedbirlerin alınması, mevcut suçların aydınlatılması, delillendirilmesi, fail-mağdur-olay yeri arasındaki bağlantıların ortaya konularak sebep sonuç ilişkisinin çözümlenmesini sağlamak amacıyla polise yardımcı olan sistematik ve analitik bir metottur.

Polisiye ve adli uygulamalar amacıyla suç verileri arasındaki ilişkileri ortaya çıkaran, tanımlayan, birçok alanı birleştirerek suça özgü çözümleme yöntemleri geliştirilmesine katkı sağlayan bir kavram olan suç analizi, polise, suçu ve toplumdaki düzensizlikleri azaltma, suçu önleme, aydınlatma ve değerlendirme konularında yardımcı olan sistematik bir çalışmadır.

Suçla mücadele birimleri suç analizi ile, suçun kaynağı ve suçun tüm unsurlarını ortaya koyarak sorunun tespitini yapmalıdır. Birimlerin, suç ve suçlu verileri arasındaki karmaşık ilişkileri, görünüşte

ilişkisz gibi görünen bağlantıları açığa çıkarmak amacıyla, her olayın karakteristik özelliğine göre çözümlemeler yapması, analiz yöntemlerini etkin bir şekilde kullanması ve uygulaması gerekmektedir.

Analizin isabetli olup olmaması, en küçük düzeyde verinin kaliteli olmasıyla doğru orantılıdır. Suçların analiz edilmesiyle ilgili olabilecek her türlü bilgi; güvenilir, doğru ve sağlıklı verilerden elde edilmiş olmalıdır. Suçla mücadelede başarılı sonuçlar alınabilmesi, mevcut verinin verimli ve etkili kullanılması ile doğru analiz edilmesine bağlıdır.

1. SUÇ ANALİZ TÜRLERİ

a. Taktik Analiz : Ortaya çıkan veya var olan suç örneklerinden yola çıkarak, suç serileri ve suçun yoğunluğu ile alakalı, günlük tanımlamalar ve analizlerin yapıldığı yöntemdir. Taktik analiz bir sonraki suçun ne zaman (hangi gün, hangi saat gibi) işleneceğinin tahmin edilmesidir.

Suç örneği, belli bir alan ya da bölgede işlenen benzer suçlar anlamına gelir. Suç serileri aynı şüpheli veya şüphelilerin aynı amaçla işledikleri suç örnekleri içerisinde yer alan suçları ifade eder. Bir problemi gösteren suç modeli ise; suçun; şüphelileri, mağdurları, yeri, zamanı, nelerin suça katkı sağladığı, 5N-1K bilgileri gibi suç parçalarının tespiti ile suça ilişkin ortak özelliklerin belirlenmesidir. Taktik analizde mümkün olduğu kadar çabuk, vakit kaybedilmeden suç modellerinin belirlenmesi gerekir.

Bölgelere, zamana, gruplara ve daha önceki olaylara göre suç modellerinin çıkartılması, suç ve sebepleri ile hedef ve suçlu profilleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi taktik analizin özellikleri arasındadır. Taktik analiz, problemin çözümü ve şüphelilerin vakit kaybedilmeden yakalanması için, soruşturmacı birimlere yardımcı olur ve bilgi sağlar.

b. Stratejik Analiz : Suç problemlerinin veya eğilimlerinin ana sebeplerinin uzun bir süreç içinde analiz edilmesidir. Suçların gelişiminin, ileride meydana gelebilecek durumlarının önceden tahmin edilmesine odaklanır ve problemlerin uzun vadeli çözümü için birimlere bilgi sağlar. (Dolandırıcılık suçunun beş yıl içinde beklenen gelişimi gibi.)

c. Operasyonel Analiz : Karmaşık olaylarda veya hazırlık soruşturmalarında, büyük miktarlardaki bilgiler arasında ilişki analizleri yapılarak, doğru yargılara varmak ve gerçek olayı mümkün olduğunca yakından tarif etmek amacıyla yapılır. Olayın aydınlatılması, soruşturma için destek sağlanması, vakit kaybetmeden uygulama aşamasına geçilmesi faaliyetlerini içerir.

d. Suç İstihbarat Analizi: Var olan suçla ve potansiyel suçlarla ilgili, özellikle organize suçlar ve gizli planlarla alakalı istihbari bilgi toplamaya ve dağıtmaya yoğunlaşan yöntemdir.

e. Profilleme: Suçlunun ya da suçluların, suç işlerken kullandıkları tekniklerden yola çıkarak, fiziksel, davranışsal veya psikolojik profilini oluşturmak için kullanılan yöntemdir.

Analizin başarılı olmasında altyapıdaki verinin kalitesi hayati önem taşır. Analiz yapılırken, ham veri üzerindeki bilgilerin, bu bilgilerin bağlantılarının, ilişki düzeylerinin gözle tespiti zor, hatta imkânsız olduğu durumlarda görsel analiz programları (analitik araçlar) kullanılabilir.

Analitik araçlar güçlü canlandırma ve analiz etme kabiliyeti, veriye ulaşma işlevselliği, zaman tasarrufu, soruşturmaya en uygun veriyi kolay tanımayı, elde etmeyi, karşılaştırmayı, çok miktardaki düşük değerli veriyi az miktarda yüksek değerli bilgiye çevirmeyi sağlar. Soruşturmacıların ve analistlerin görünüşte ilişkisiz veri birimlerini kolayca anlamasını, karmaşık senaryoları, gizli bağlantıları, ilişkileri açığa çıkarabilmesini mümkün kılar.

2. COĞRAFİ ANALİZ

Her suç eylemi bölgeyle ilişkili izler bırakır. Coğrafi analizin amacı, suç eylemlerinin ve onların coğrafyayla olan ilişkilerinin gösterilmesi, suç ve suç tiplerinin bölgelere göre dağılımının görsel olarak ifade edilmesi işlemidir.

Suçların dağılımı incelendiğinde gelişigüzel olmadığı, suçun oluşması için belirli bir zamanda ve belirli bir yerde; suçlunun hedefini gerçekleştirmek için mağdur ya da eşyaya karşı bir hareketi söz konusudur. Suç, işlendiği mekan, zaman ve etkilendiği parametreler itibarıyla coğrafi bir olaydır. Bu nedenle doğru hızlı ve güncel haritalama tekniklerini uygulayarak analiz ve etkin karar-destek mekanizmalarının işletilmesi gerekmektedir.

Coğrafi analiz; şüphelinin, hangi bölgede suç işlediğini veya suç işleme ihtimalinin yüksek olduğunu belirleyerek suç araştırmasına yardımcı olan bir araçtır. Suçların, takibi ve ilişkileri analizinde coğrafi bilgi teknolojilerinin sunduğu haritalama ve analiz metotlarının kullanımı sayısız yararlar sağlamaktadır.

3. SUÇ ANALİZİNİN FAYDALARI

- Benzer olayların sayısı, şüphelinin kim olduğu ve kullanılan araç, eşkal gibi detay bilgiler, olay yeri, zamanı ve nasıl gerçekleştiği yani 5N1K sorularına detaylı cevaplar alınarak, bu cevaplar arasında ilişkilerin olup olmadığı belirlenerek suç örnekleri oluşturulabilir.

- Suç örnekleri kullanılarak veya suç örnekleri içinde yer alan bilgilerden faydalanılarak, aynı şüpheli veya şüphelilerin, aynı amaçla işledikleri suçlar yani suç serileri tanımlanabilir.

- Olayın hangi saatte, haftanın hangi gününde olduğu, günlerin özelliği (tatil, hafta sonu vs.) ayın hangi haftası, yılın hangi ayı, hangi sezonu (yaz, kış gibi), suçun yıldan yıla farkı, hangi dönemlerde olduğu, suçlar arasındaki zamansal yakınlığın ne olduğu, sıklığı ve olaylar arasındaki ilişkilerin ne olduğu (çalınan para ile sonraki olay gibi) sorularına cevaplar aranarak bir sonraki olayın ne zaman gerçekleşeceğinin tahminine yönelik zaman analiz çalışması yapılabilir.

- Suçun işlenişinde etkin olan faktörlerin neler olduğu tespit edilebilir. (Suçun işlendiği yerler, suçlularının tipik özellikleri, suç işleme yöntemleri gibi.)

- Suçun nasıl olduğunu belirten, başka suçlardan ayıran, ölçülebilen özellikleri yani niteliği ile suçların karakteristik özellikleri belirlenebilir.

- Tekrar eden ve belirli bir metod içeren suçların işleniş ile ilgili sınıflandırılmış bilgilere ulaşılabilir.

- Benzer suç türleri ile tekrar eden suçların mağdurlarının benzer özellik gösterip göstermediğinin tespiti yapılabilir.

- Bilgi boşlukları ortaya çıkarılarak, idarenin yöneleceği ağırlık noktaları belirlenebilir.

- Tanımlanmış suç serilerinden şüphelilerin yakalanabilmesi için taktik harekat planı geliştirilebilir.

- Olayların uzun dönemde; arttığı, azaldığı veya aynı oranda kalıp kalmadığı, mevsimsel, günlük, haftalık dönüşümleri, düzensiz iniş çıkışları gibi zaman içerisindeki değişimleri incelenerek, sistematik çalışmalar yapılabilir.

- Suçların bölgelere göre genel yapısı belirlenebilir, benzer özellik gösteren bölgelerde aynı suçun işleme sıklığına yönelik tespitler yapılabilir.

- Bir bölgede suç işlenmesine neden olabilecek riskli hedefler ile riskli tesislerin tespiti yapılabilir.

- Suçun gerçekleştiği yerler ile gerçekleşmeyen yerlerin özellikleri belirlenerek karşılaştırması yapıp, suçun işlenmesine etki eden sebeplerin tespiti yapılabilir.

- Suçların işlenmesini kolaylaştıran unsurların ortadan kaldırılması, suç işleme fırsatlarının azaltılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve tedbirlerin alınması sağlanabilir.

- Suçun işlenişindeki aşamalar ve olaylar zincirinin anlaşılması sağlanabilir. Suça karşı hareket planının suçun hangi aşamalarında uygulanacağı konusunda birimlere seçenekler sunulabilir.

- Suçun, suçluların, hedeflerin, taktiklerin, suç tiplerinin, coğrafi ve zamana bağlı değişikliklerin fark edilmesi sağlanabilir.

- Suç tipleri ile işleniş tarzlarının değişimlerinin fark edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması sağlanabilir.

- Yeni ortaya çıkan suçların tespiti ve trendinin takibi yapılabilir.

- Şüphelinin; fiziksel, psikolojik, sosyal, davranışsal, değiştirmesi zor ve kolay olan tipik özellikleri belirlenebilir.

- Belirli bir suçun şüphelisi olan şahısların, daha önce hangi suçlara karıştıkları, benzer tarafları, belli bir suç merdivenini takip edip etmedikleri sonuçlarına ulaşılabilir.

- Şüphelilerin mağdurları nasıl seçtikleri belirlenebilir.

- Nelerin suça katkı sağladığını anlamamıza yardımcı olacak suç modeli oluşturulabilir.

- Suç ve suçlu profilleri çıkartılabilir.
- Psikolog ve sosyologlardan destek alınarak, suç davranışının artış nedenleri araştırılabilir, çözüm yolları üretilebilir.
- Suçların önlenmesine ve kontrol altına alınmasına yönelik, karar alma merciinde bulunan yöneticilerin isabetli kararlar alabilmesi ve stratejiler geliştirilebilmesi sağlanabilir.
- İlişkili suç grupları ve kişiler arasındaki sosyal ilişkiler (bağlar) tespit edilerek örgüt şemaları hazırlanabilir, suç ve suçlu ilişkileri en basit şekilde ifade edilebilir.
- Şüpheli şahıslara ait telefon görüşmeleri ve banka hesap detaylarına (hesap hareketleri) yönelik analiz raporları ve akış şemalarının oluşturulması sağlanabilir.
- Demografik değerler ile suçların nedenleri arasında ilişkiler kurulabilir.

4. COĞRAFİ ANALİZİN FAYDALARI

- Birçok bilginin bir bakışta görülmesi sağlanabilir.
- Suç haritaları hazırlanabilir.
- Olayların yoğunluğu ve bölgelere göre dağılımı belirlenerek bölge karakteristikleri ile olayların ilişkileri incelenebilir.
- Tekrar eden suç tiplerinin yer dağılımı, yer özellikleri, suç yerleri arasındaki benzerlikler, suça etki eden çevresel etkenler ve suçların coğrafi ilerlemesine etki eden faktörler belirlenebilir.
- Suç serilerinin nerede olduğunun belirlenmesi amacıyla mekânsal analizler yapılabilir.
- Şüphelinin yaşadığı, çalıştığı çevreden yola çıkarak suç işlediği bölgeler doğrultusunda işleyeceği bir sonraki suçu hangi coğrafi bölgelerde işleme ihtimalin olduğu tespit edilebilir.
- Suç işleme ihtimalinin yüksek olduğu bölgelerin tahminine yönelik coğrafi profillemeler yapılabilir.
- Ön plana çıkan suç türlerinin anlaşılması, gelecekteki muhtemel eğilimleri tespit edilebilir.
- Suçların coğrafyayla olan ilişkileri gösterilerek, makro ve mikro ölçekte suç mücadele çalışmaları yapılması kolaylaşır.
- Suç verileri ile mekan arasında ilişkiler kurularak hızlı ve etkin kararlar alınabilir.
- Suç oranındaki azalma veya artışlar alansal olarak belirlenebilir.
- Operasyonların yapılacağı hedeflerin tespiti ve özellikleri ortaya çıkarılarak, yapılacak hareketin planlanması, stratejik kararların alınması etkin ve hızlı hale getirilebilir.
- Ekiplerin, kişi ve kritik noktaların operasyon sırasında desteklenmesi amacıyla hareket tabloları hazırlanabilir.
- Stratejik yerlerin seçiminin yapılmasını ve güvenlik noktalarının belirlenmesini kolaylaştırır.
- Olay sayısı, polis sayısı ve mevcut kaynaklar karşılaştırılarak elde edilen oransal sonuçlara göre personel ve kaynak istihdamları yapılabilir.

- Olayların en yoğun olduğu hareketli ve kritik noktalar tespit edilebilir.
- Şüphelilerin bulunabilecekleri yerlerin ve seyahat yollarının tespiti yapılabilir.